

Univerzita Jana Amose Komenského Praha

Bakalářské kombinované studium
2012-2015

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Romana Bartošová

Chráněné bydlení pro klienty DOZP „PATA“ Hazlov

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Josef Novotný CSc.

Jan Amos Komensky University Prague

Bachelor's combined study

2012-2015

BACHELOR THESIS

Romana Bartošová

Supported housing for clients of DOZP „PATA“ Hazlov

Prague 2015

Supervisor of the bachelor thesis:

PhDr. Josef Novotný CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V dne

.....

Romana Bartošová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu PhDr. Josefovi Novotnému, CSc., za podnětné připomínky, ochotu a trpělivost, s níž vedl mou bakalářskou práci.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou chráněného bydlení v Aši, jakožto nově vzniklé služby v rámci deinstitucionalizace, přičemž téma je konkrétně vztaženo k organizaci Domov pro osoby se zdravotním postižením „PATA“ Hazlov. V teoretické části autorka osvětluje charakteristiky osob s mentálním postižením, dále s pomocí konkrétních příkladů nastiňuje principiální i praktické rozdíly mezi ústavem a DOZP a přibližuje proces transformace. Praktická část je věnována kvantitativnímu šetření veřejného mínění občanů města Aše o chráněném bydlení jakožto sociální službě. Prostřednictvím hloubkových rozhovorů s osobami s mentálním postižením je také posuzován přínos služby pro uživatele samotné, doplněný objektivním zhodnocením jejich pokroků v otázkách samostatnosti. Cílem práce je podat ucelený obraz o dopadech chráněného bydlení jak na osoby s mentálním postižením po přestěhování z velkokapacitního zařízení mezi běžnou populaci, tak na místní veřejnost.

Klíčové pojmy

Domov pro osoby se zdravotním postižením, chráněné bydlení, mentální postižení, transformace, ústavní péče, veřejné mínění.

Annotation

The Bachelor thesis dealt with the supported housing, as a newly created service in the terms of transformation, namely Home for people with disabilities "PATA" Hazlov. In the theoretical part, the author describes the characteristics of people with mental disabilities as well as principled and practical differences between institutional care and supported housing, which are explained with the help of specific examples. The process of transformation is outlined there, too. The practical part is focused on a quantitative survey of public opinion of the citizens of Aš about local supported housing. In order to assess the benefits of social services for the users themselves, the Bachelor thesis includes in-depth interviews with persons with mental disabilities. In addition, there is an objective evaluation of supported housing users' progress on issues of autonomy. The aim is to give a comprehensive picture of the impact of supported housing on people with mental disabilities, who used to live in a large capacity institution, and on the rest of local society.

Key words

Home for people with disability, institutional care, mental disability, supported housing, public opinion, transformation

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1. ČLOVĚK S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM	10
2. OD ÚSTAVŮ K DOMOVŮM PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM	14
3. TRANSFORMACE	15
3.1. Cíl transformace	15
3.2. Transformační plán DOZP „PATA“ v Hazlově	16
3.2.1. DOZP „PATA“ Hazlov	17
4. CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ	21
4.1. Principy chráněného bydlení	21
4.2. Metody práce s klientem v chráněném bydlení	22
4.3. Systém spolupráce	24
4.4. Individuální plánování	24
4.5. Chráněné bydlení v Aši	25
PRAKTICKÁ ČÁST	27
5. CÍL A METODY	27
5.1. Cíl výzkumu a výzkumné otázky	27
5.2. Popis průzkumné metody	28
6. POPIS PRŮZKUMNÉHO VZORKU	30
7. VYHODNOCENÍ EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ	32
7.1. Dotazník pro veřejnost	32
7.2. Individuální rozhovory s klienty	42
8. VÝVOJ SAMOSTATNOSTI UŽIVATELŮ CHRÁNĚNÉHO BYDLENÍ	44
9. VERIFIKACE HYPOTÉZ	47
9.1. Hypotéza č. 1	47
9.2. Hypotéza č. 2	49
9.3. Hypotéza č. 3	51
9.4. Hypotéza č. 4	54
9.5. Hypotéza č. 5	55
ZÁVĚR	58
SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	61
PŘÍLOHY	II

„Všechno, oč tu běží, je hledání a nabízení pomoci.“
„Klient, držitel problému, žádá: „pomoz mi nést můj osud.“
„Pracovník pomáhá jako „nosič břemene“ přijetím, podporou a stabilitou.“¹

¹ ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. str. 20. ISBN 8086429369

ÚVOD

Bakalářská práce se věnuje problematice života lidí s mentálním postižením, kteří prožili převážnou část svého života v ústavním zařízení. V dřívější terminologii se hovořilo o Ústavu sociální péče pro mentálně postižené v Hazlově (ÚSP „PATA“ Hazlov), v současnosti se toto zařízení nazývá Domov pro osoby se zdravotním postižením „PATA“ v Hazlově (DOZP „PATA“ v Hazlově). Od ledna 2014 se prvních 14 osob s mentálním postižením stalo uživateli sociální služby chráněné bydlení v Aši.

Chráněné bydlení v Aši vzniklo jako nová sociální služba v rámci transformace zařízení Domova pro osoby se zdravotním postižením „PATA“ v Hazlově a 14 klientům tedy vyvstala šance získat či znovu nalézt své místo v běžné společnosti. Mají příležitost žít samostatným životem s běžnými zvyklostmi a osobní zodpovědností za svá každodenní rozhodnutí.

V první, teoretické části bakalářské práce, je popisována charakteristika osob s mentálním postižením a proces transformace ústavního zařízení jako současný trend deinstitucionalizace a integrace. Jsou definovány principy sociální služby chráněné bydlení. Autorka se zároveň zmiňuje o systému spolupráce klienta s asistentem, individuálních metodách a plánování.

V praktické části je zkoumáno povědomí ašské veřejnosti o tom, jak žijí lidé s mentálním postižením v DOZP „PATA“ v Hazlově, zmapováno tamější veřejné mínění o poskytování sociální služby Chráněné bydlení v Aši, která vznikla v rámci transformace zařízení DOZP „PATA“ v Hazlově. Pro potřeby výzkumu bylo online formou provedeno kvantitativní šetření. Zároveň je zjišťována míra spokojenosti klientů se svým životem před a po přestěhování, a to prostřednictvím hloubkového rozhovoru, jakožto techniky kvalitativního výzkumu.

Kromě související literatury, jako je Úlehla, Švarcová, Matoušek apod., autorka v bakalářské práci prezentuje osobní zkušenosti z vlastní praxe.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Člověk s mentálním postižením

Lidé s mentálním postižením tvoří jednu z nejpočetnějších skupin mezi všemi zdravotně postiženými. Jak uvádí Matoušek (2005), procentuální podíl osob s těžkým mentálním postižením činí zhruba 0,1 %, na základě čehož bychom mohli ke 30. září 2014 odhadnout počet těžce mentálně retardovaných občanů České republiky na 10 528 osob.² Navíc počet jedinců s mentální retardací stále stoupá nejen u nás, ale i v celosvětovém měřítku. Již v úvodu je však záhodno zmínit, že osoby s mentálním postižením nelze chápat jako heterogenní skupinu.

Jak přibližuje Švarcová, vezmeme-li v potaz psychickou osobnostní strukturu, pak se nelze domnívat, že můžeme pro mentálně retardované jedince nalézt jednotnou charakteristiku, která by je obecně věrně vystihovala. „*Každý mentálně postižený je svébytný subjekt s charakteristickými osobnostními rysy. Přesto se však u značné části z nich projevují (ve větší či menší míře) určité společné znaky, jejichž individuální modifikace závisí na druhu mentální retardace, na její hloubce, rozsahu, na tom, zda jsou rovnoměrně postiženy všechny složky psychiky, nebo zda jsou výrazněji postiženy některé psychické funkce a duševní vývoj je nerovnoměrný.*“³

Mezi klinické projevy mentální retardace řadíme zejména následující:

- zpomalená chápavost
- jednoduchost a konkrétnost úsudků
- neschopnost komparace a vyvozování logických vztahů
- snížená mechanická a zejména logická paměť
- těkavost, snížená pozornost
- nedostatečná slovní zásoba
- neobratnost ve vyjadřování

² Český statistický úřad. *Obyvatelstvo*. [online] [cit. 2014-11-20] Dostupné na WWW: <www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_lide>

³ ŠVARCOVÁ, I.: *Mentální retardace*. Praha. Portál 2006. ISBN 80-7367-060-

- poruchy vizuomotoriky a pohybové koordinace
- impulzivnost, hyperaktivita nebo celkově zpomalené chování
- citová vzrušivost, sugestibilita a rigidita chování
- nedostatky v osobní identifikaci a ve vývoji „já“
- opožděný psychosexuální vývoj
- nerovnováha aspirací a výkonu
- zvýšená potřeba uspokojení a bezpečí
- poruchy v interpersonálních skupinových vztazích a v komunikaci
- snížená přizpůsobivost k sociálním požadavkům⁴

V knize Česká psychopedie (Černá a spol.), ze které autorka čerpá hodnotné informace, a to nejen pro svou praxi, se dočteme, mimo jiné, také závěr, že *"stanovení adekvátní definice mentální retardace, která by vyhovovala všem odborným a zároveň různorodým aspektům, není stále vyřešeno, i když je v současné době k dispozici velké množství definic od nejstručnějších, vyjadřujících pregnantně podstatu tohoto syndromu, až k definicím popisným, zahrnujícím též klasifikaci a symptomatologii."*⁵

Zabýváme-li se mentálním postižením, je rovněž třeba volit k jeho nositeli individuální přístup na základě konkrétní úrovně retardace, poněvadž míra, v níž jsou sníženy rozumové schopnosti, může být diametrálně odlišná. Typicky se uvádí klasifikaci různých kategorií mentální retardace, které jsou vyjádřeny číselným intervalem na základě vypočtených hodnot inteligenčního kvocientu daného jedince.

Švarcová (2003, s. 27 - 32) pracuje se s následující čtyřstupňovou škálou:

- lehká mentální retardace (IQ 50-69)
- středně těžká mentální retardace (IQ 35-49)
- těžká mentální retardace (IQ 20-34)
- hluboká mentální retardace (IQ nižší než 20)⁶

⁴ ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace*. Praha. Portál 2006. ISBN 80-7367-060-

⁵ ČERNÁ, M. *Česká psychopedie*. 1. vyd. Karolinum, 2008. 222 s. ISBN 978-80-246-1565-3.

⁶ ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace: vzdělání, výchova, sociální péče*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 192 s. ISBN 80-7178-821-X

V kontextu tematického zaměření této bakalářské práce pokládá autorka za důležité zmínit, že uplatnění služby chráněného bydlení přichází v úvahu pro osoby s lehkým a středním mentálním postižením, tedy s inteligenčním kvocientem 35 a výše. Pro úplnost dodejme, že hodnoty IQ, vypočítané podle obecně rozšířeného Sternova vzorce, dostaneme jakožto poměr mezi mentálním a chronologickým věkem, vynásobený konstantou 100.⁷

Je především podstatné, abychom každého člověka s mentálním postižením vnímali jako individuální bytost, disponující v různé míře určitými fyzickými, sociálními a inteligenčními schopnostmi a rozmanitými dovednostmi. I u jedinců, kteří svým IQ spadají kupříkladu do kategorie středně těžké mentální retardace, můžeme pozorovat značné rozdíly, co se týče verbálních a senzorio-motorických schopností. Z toho vyplývá, že nelze nikoho s mentálním postižením „zaškatulkovat“ pomocí strohé definice o jedné větě, poněvadž bychom tím jen těžko věrně specifikovali, kým tento člověk doopravdy je.

Má-li určitá definice obsahovat kritéria hodnotící odchylku od normy či sloužit k vymezení oblastí a míry potřebné podpory, pak by měla zahrnovat více hodnotících kritérií. Například, v jakém kulturním a sociálním prostředí člověk s mentálním postižením vyrůstal, zda zažil jiný život než ústavní, jaká je jeho schopnost adaptace na nové podmínky. Na paměti bychom měli mít rovněž silné stránky a charakterové vlastnosti dotyčné osoby. Na základě těchto východisek lze následně vypracovat vhodný systém individuální podpory tak, aby docházelo ke zlepšování kvality života daného člověka s mentálním postižením.

Mezi často diskutované aspekty života osob s mentálním postižením rovněž patří jejich potřeby, neboť uspokojování lidských potřeb přirozeně úzce souvisí s pociťovanou kvalitou života. V očích veřejnosti v tomto směru často panují zkreslené představy, kupříkladu že se člověk se sníženou mentální úrovní kromě tohoto postižení také narodil s určitými specifickými, mimořádnými lidskými potřebami, které jej odlišují od mentálně zdravých jedinců.

⁷ Časopis Mensy České republiky. *Intelligence a její měření*. [online][cit. 2015-1-22] Dostupné na WWW: <http://casopis.mensa.cz/veda/intelligence_a_jeji_mereni.html>

Moderní přístupy k osobám s mentálním postižením akcentují především lidskou stránku dané osobnosti, protože se také v posledních desetiletích upustilo od označení „mentálně postižený člověk“, které do jisté míry působilo zavádějícím dojmem, že omezení v mentální rovině charakterizuje daného člověka jako celek. Jinými slovy, důraz by měl být kladen na lidskost, jakožto jednotící znak, který spojuje všechny lidské bytosti, nikoli na přítomnost mentální retardace, díky jejímž projevům se osoby s mentálním postižením liší od zbytku populace.

Jak vysvětluje Novosad: „*Postižení lidé mají prostě tytéž potřeby jako ostatní lidé, jak je popisuje např. známá Maslowova hierarchie potřeb člověka, která je výstižným modelem potřeb každého člověka. (...) Lidské potřeby jsou přirozenou součástí každé osobnosti, rozdíl je jen v tom, jakým způsobem může jedinec tyto potřeby uspokojovat. (...) Znamená to, že jakkoli zdravotně postižený člověk potřebuje v individuální míře určitou pomoc či kompenzaci při uspokojování samozřejmých lidských potřeb.*“⁸

Právě tyto kroky, jejichž smyslem je, typicky formou asistence, zpřístupnit lidem s mentálním postižením naplnění jejich lidských potřeb – od fyziologických až po sebeaktualizační, stojící na samotném vrcholku Maslowovy pyramidy - bývají samy o sobě často mylně interpretovány jako specifická potřeba.

⁸ NOVOSAD, L. *Základy speciálního poradenství: struktura a formy poradenské pomoci lidem se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. Str. 24. ISBN 80-7178-197-5

2. Od ústavů k Domovům pro osoby se zdravotním postižením

Známe různá pobytová zařízení, která představují domy a objekty, v nichž lze přebývat. Pobytovým zařízením mohou být hotely, kláštery, kempy, internáty apod. Mají mnoho společných rysů a funkcí shodných s ústavu. Co si však představujeme pod pojmem ústav? Ústav se od jiných pobytových zařízení liší tím, že v něm skupina profesionálních zaměstnanců pečuje o skupinu nějakým způsobem postižených lidí. Ústav je zvláštní fenomén, protože je v něm personál zaměstnán jako v každé jiné organizaci, pro člověka s postižením je však dočasnou nebo trvalou náhradou domova. Tento rozdíl v očekáváních a postojích je ústředním problémem ústavní péče. Personál považuje klienty za objekty své práce, klienti však chtějí být individuálními subjekty.

Matoušek ve své knize zmiňuje jisté opodstatnění a důležitost ústavů, především však jako ochranu pro ty, kteří by se vlivem svého postižení mohli za jistých nepříznivých okolností stát bezdomovci nebo žít asociálním způsobem života. Tyto obavy vyslovuje především v kontextu moderní doby, v jejímž mnohdy hektickém tempu není snadné se o blízkého s postižením postarat, poněvadž rodiny bývají velmi vytížené, potýkají se mnohdy s finančními problémy a ústav je tak tím nejvhodnějším řešením, jak zabezpečit důstojné životní podmínky rodinnému příslušníkovi s mentálním postižením. Neuvážené rušení ústavů tak neřeší společenskou potřebu. (Matoušek, 1999)

Již novodobý název "Domov pro osoby se zdravotním postižením", který vytěsnil dříve užívaný termín "ústav", naznačuje, že se podmínky i systém práce s klienty mění, humanizuje, individualizuje a zkvalitňuje. Přesto se nejedná o domov v pravém slova smyslu, ale pouze o jakési alternativy toho, jak se opravdu doma žije.

3. Transformace

3.1. Cíl transformace

Pojem transformace v laickovi možná vyvolá pocit velké neznámé, nutno podotknout, že se s tímto termínem můžeme setkat v celé řadě vědních oborů a disciplín. Jak se však můžeme dočíst ve Slovníku cizích slov, nejedná se o nic jiného, než o proces *přeměny, přeměnění, přetvoření*.⁹

V této bakalářské práci budeme transformací, potažmo transformačním procesem, rozumět změnu velkokapacitní ústavní služby pro lidi s mentálním postižením na bydlení a podporu jejich života v běžném prostředí. Lidé s postižením se díky transformaci mohou přestěhovat z velkých ústavů do bytů či rodinných domů v běžné zástavbě a učit se žít způsobem života, který je obvyklý pro jejich vrstevníky ve společnosti.

„Cílem transformace ústavní sociální péče pro osoby se zdravotním postižením, především mentálním a duševním, je vytvořit koordinovanou síť služeb pro uživatele umožňujících život v přirozené komunitě a minimalizovat dosud preferovaný způsob poskytování sociální služby prostřednictvím ústavní sociální péče. V souladu s právem každého člověka na kvalitní život a také s vývojem v ostatních zemích EU je nutné umožnit lidem se zdravotním postižením žít v přirozené komunitě s podporou vycházející podle individuální míry a rozsahu jejich potřeb. Znamená to především změnu dotační politiky v oblasti investic, a to odklon od rozsáhlého budování ústavní sociální péče a větší podpora investic do rozvoje terénních a ambulantních služeb. Dále to znamená zaměřit se na humanizaci stávajících pobytových zařízení a jejich postupné „rozpouštění“ do přirozené sítě služeb v komunitě.“¹⁰

Celému procesu napomáhá i česká legislativa ve formě zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb., účinného od 1. ledna 2007, který je prvním zákonem dodržujícím lidsko-právní princip svobodné volby formy pomoci a typu služby na

⁹ KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. Vyd. 3. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n.p., 1985. Str. 740.

¹⁰ *Koncepce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti.* [online][cit. 2014-08-18] Dostupné na WWW:

<http://www.rezidencnipece.cz/dokumenty_ke_stazeni/archiv/Koncepce.pdf>

základě specifických potřeb uživatele. Stát na financování těchto služeb nepřispívá pouze formou dotací, ale dává do rukou uživatele finanční prostředky na úhradu sociální služby v podobě příspěvku na péči.

Ve spojitosti s transformací rovněž bývá častokrát skloňován pojem „deinstitucionalizace“. Již samotná předpona „de“ naznačuje, že se jedná o protikladnou činnost k institucionalizaci, pod níž by si čtenář dle Ministerstva práce a sociálních věcí měl představit: „stav či proces, kdy souhrn pravidel a souhrn očekávaných či akceptovatelných vzorců chování se stává pro chod formalizované organizace důležitější než orientace na individuální potřeby jednotlivců, pro něž byla organizace původně zřízena.“¹¹

Z této definice logicky plyne, že deinstitucionalizace naopak přináší odklon od formálních a odosobněných organizačních struktur a usiluje o proměnu (či chcete-li transformaci) instituce, jež v první řadě klade důraz na potřeby individuů, která službu skrze danou instituci užívají. Deinstitucionalizační proces se promítá jak do roviny nehmotné, již při formulaci samotného poslání dané služby, tak do roviny hmotné (kupříkladu lokalizací objektu, kde je služba poskytována).

3.2. Transformační plán DOZP „PATA“ v Hazlově

Náročnost a komplexnost celého procesu transformace si přiblížíme na základě konkrétního příkladu z praxe, tedy transformačního plánu DOZP „PATA“ v západočeském Hazlově, odkud se prvních 14 klientů odstěhovalo do chráněného bydlení v Aši dne 1. ledna 2014. Následně po půl roce dalších 14 klientů přesídlilo do chráněného bydlení v Chebu.

Transformace tohoto sociálního zařízení proběhla, mimo jiné, díky investiční finanční podpoře ze strukturálních fondů – jak díky individuálnímu projektu Ministerstva práce a sociálních věcí, tak s pomocí Integrovaného operačního programu,

¹¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Kritéria transformace, humanizace a deinstitucionalizace vybraných služeb sociální péče*. Květen 2009. [online] [cit. 2014-12-28] Dostupné na WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7059/Doporuceny_postup_3_2009.pdf>

jež podpořil vybrané projekty krajů. Právě zpracování transformačního plánu dle stanovených metodik představovalo nezbytnou podmínku pro to, aby se DOZP „PATA“ vůbec mohl ucházet o čerpání finanční podpory. Příslušný dokument nejprve podléhal schvalování na úrovni Karlovarského kraje a posléze byl předložen i hodnotící komisi příslušného ministerstva.

Obecně platí, že účel písemného dokumentu, zvaného transformační plán, je v zásadě dvojitý:

- I. Konkrétní zařízení sociálních služeb, které prochází transformací, se již samotným zpracováním plánu připravuje na realizaci transformačního procesu v celé jeho provázanosti a složitosti.
- II. Zřizovateli transformovaného zařízení slouží plán transformace jako podklad k čerpání prostředků z podpůrných operačních programů.

3.2.1. DOZP „PATA“ Hazlov

Následující podkapitola je věnována popisu stávající služby v oblasti bydlení pro dospělé uživatele v DOZP „PATA“ Hazlov. Autorka pokládala za vhodné přiblížit výchozí situaci detailněji, jelikož s tímto zařízením je úzce spjata i praktická část této bakalářské práce. Již z pouhopouhého faktického popisu je víc než patrná nesrovnatelně nižší míra svobody života v ústavu, oproti chráněnému bydlení.

3.2.2. Popis areálu DOZP „PATA“ Hazlov

Domov pro osoby se zdravotním postižením „PATA“ poskytuje v současnosti sociální službu pro dospělé uživatele v Hazlově, v části Skalka, kde se nachází sídlo celé organizace a poskytuje se celoroční pobytová služba DOZP. V areálu se nachází dvě samostatné budovy.

V takřečené hlavní budově v přízemí žijí uživatelé s vysokou mírou podpory, jedná se o tzv. zdravotní oddělení, kde nechybí zázemí pro vedoucí zdravotního oddělení a místnost k nezbytnému akutnímu ošetření uživatele v případě nutnosti. Tamtéž se

nacházejí i kancelářské prostory pro ředitele zařízení, šatny pracovníků, sklad, personální WC a společné sociální zařízení. V neposlední řadě bychom v hlavní budově našli velkou společnou jídelnu, kuchyni, sklepní kotelnu a potřebné zázemí pro pracovníky z údržby.

V prvním patře jsou ubytovány ženy ve dvoulůžkových pokojích, k dispozici jim slouží společná cvičná kuchyňka, kulturní místnost a pracovna. Ve stejném patře jsou umístěny kanceláře sociálních pracovníků, vedoucího technicko-hospodářského úseku, personální WC a archiv. Ve druhém patře žijí muži, ve dvoulůžkových pokojích, přičemž využívají pracovnu, kulturní místnost, společné sociální zařízení, společnou šatnu. Je zde také rehabilitační místnost, personální WC a sklad.

Přibližně ve stometrové vzdálenosti od hlavní budovy stojí dva spojené dvoupatrové panelové domy, jejichž prostory byly vyprázdněny k 1. 9. 2014. Původní obyvatelé jsou nyní klienty služby chráněné bydlení v Aši (od 1. ledna 2014) a v Chebu (od 1. září 2014)

Ještě v nedávné době tedy toto koedukované zařízení sloužilo k bydlení mužů, žen (a potažmo i partnerských párů) v jednolůžkových a dvoulůžkových pokojích, vždy se společnou kuchyňkou a sociálním zařízením (dispozice bytů 2+1).

V prvním vchodu panelového domu fungovala v prvním patře společenská a návštěvní místnost, jež sousedila se zázemím pro personál zde sloužící. V druhém poschodí klienti využívali společnou cvičnou kuchyňku. V přízemí je stále ještě v provozu prádelna, sušárny, šatny pro personál a bývala zde i dílna, v níž se mohli realizovat všichni uživatelé dle svých schopností a zájmu. Ve druhém vchodu byla zřízena dřevařská dílna. Vedle panelových domů jsou umístěny garáže pro služební vozidla.

V rozsáhlém areálu v přírodě, v bezprostřední blízkosti lesa, najdeme stále ještě velkou zatravněnou zahradu, skleník, záhony, které již nikdo aktivně neobhospodařuje, ovocné stromy, altán, vodárnu, skladovací haly a pár stinných míst k odpočinku.

3.2.3. Rozsah poskytovaných služeb

Následující výčet stručně charakterizuje šíři sociálních služeb, poskytovaných uživatelům hazlovského DOZP:

- Ubytování
- Strava
- Pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu
- Pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu
- Výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti
- Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím
- Sociálně terapeutické činnosti
- Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí

Stravování

Poskytování celodenní stravy, s ohledem na daný dietní režim uživatele. Pro přípravu, výdej a podávání stravy jsou vyhrazeny prostory kuchyně a jídelny v hlavní budově. Stravování na detašovaném pracovišti v Aši probíhá odděleně. Strava se podává 5x denně. Dle individuálních schopností uživatelů si někteří připravují studenou kuchyni s podporou PSS samostatně ve svých bytech. Uživatelé jsou zapojováni do procesu stolování, přípravy stravy, mytí nádobí, úklidu po stolování. Respektování přání uživatelů je zajištěno jejich součinností při sestavování jídelníčku.

Praní prádla

Praní, sušení a žehlení prádla se realizuje ve vlastní prádelně v prostorách panelového domu. Čtyři ze stávajících uživatelů chodí do prádelny dle svého zájmu vypomáhat. Prádlo z detašovaného pracoviště v Aši se dováží. Partnerským párům je umožněno prát si své osobní prádlo samostatně v automatické pračce, s podporou PSS.

Zdravotní péče

Zdravotní péče je poskytována v souladu s ustanovením § 36 Zákona. V zařízení základní odbornou zdravotní péči zajišťuje střední zdravotnický personál. Všichni uživatelé jsou zaregistrováni u praktického lékaře, ordinace odborných lékařů navštěvují dle individuální potřeby a aktuálního zdravotního stavu. Uživatelé jsou podporováni v péči o vlastní zdraví a osobní hygienu, je kladen důraz na prevenci a individuální rehabilitační cvičení.

Vzdělávání

Probíhá v rámci denních a aktivizačních činností.

3.2.4. Úhrada za poskytované služby

V návaznosti na ustanovení § 14 vyhlášky č. 505/2006 Sb.:

Strava: 140,- na den

Bydlení: 140,- na den za dvoulůžkový pokoj

120,- na den za třílůžkový pokoj

Příspěvek na péči – dle stupně závislosti na pomoci jiné fyzické osoby

Úhrady z veřejného zdravotního pojištění, pronájem ordinace lékaře.

4. Chráněné bydlení

Chráněné bydlení lze definovat jakožto pobytovou sociální službu dlouhodobého charakteru, která umožňuje dospělým občanům s mentálním (či jiným zdravotním) znevýhodněním žít ve vyhrazených bytových jednotkách, a to buď skupinovou, nebo individuální formou. Prostory, v nichž je chráněné bydlení zřízeno, jsou záměrně situovány v rámci běžné městské zástavby, své obyvatelé tedy nijak nevyčleňují z místní komunity, jako tomu často bývá v případě ústavní péče.

Od standardního bydlení většinové společnosti se to chráněné odlišuje podporou asistenta, jež sahá od pomoci při každodenní péči o domácnost, až po asistenci při prosazování práv a zájmů daného klienta. Jak vyplývá z veřejně dostupných informací na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí, pod jehož kompetenci tato služba spadá, chráněné bydlení je poskytováno za úplatu.¹²

4.1. Principy chráněného bydlení

Služba chráněného bydlení je založena především na těchto následujících zásadách, které jsou známy každému pracovníkovi:

- A. Individuální přístup** tkví v tom, že je klient chápán jako jedinečná bytost, individualita, na což je trvale brán zřetel při práci s ním.
- B. Partnerský přístup** spočívá především v rovnocenném jednání. Klient je asistenty vnímán a respektován jako partner, na jehož individuální potřeby a přání je třeba brát ohled především.
- C. Podporování schopností a dovedností klienta** s ohledem na jeho osobní potenciál.
- D. Princip využití běžných zdrojů společnosti** předestírá, že práce s klientem probíhá v podmínkách běžné společnosti a v rámci jeho přirozené vztahové sítě.
- E. Možnost volby a vlastního rozhodování**
- F. Využití týmové práce a odbornosti asistentů**

¹² Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Sociální služby*. [online] [cit. 2014-12-20] Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/18661>>

4.2. Metody práce s klientem v chráněném bydlení

Metody běžně užívané ve spolupráci s klientem se rozdělují na *klinické* a *testové*. V úvodu si autorka práce dovoluje krátce charakterizovat obě skupiny metod, především za účelem osvětlení základních rozdílů.

4.2.1. Metody testové

Metody testové dodržují přesně vymezený postup - podmínky zadávání úloh i způsob jejich hodnocení se musí řídit přesnými pravidly. Metody testové se dělí na testy schopností, testy osobnosti a testy sociálních vztahů.

4.2.2. Metody klinické

Oproti testovým metodám nejsou metody klinické vázány přísnými pravidly, projevy klientů jsou hodnoceny kvalitativním způsobem. Mezi metody, s jejichž používáním se můžeme běžně setkat v chráněném bydlení, patří pozorování, rozhovor, anamnéza a metody dotazníkové. Přičemž právě dotazníky jsou koncipovány tak, aby jim klient rozuměl, a jsou používány společně s doplňujícími otázkami. Těchto metod využívá sociální pracovník a vedoucí chráněného bydlení k získání prvotních i průběžných informací v komunikaci s klientem, na aktualizaci se podílí dále tím spolupracujícími asistentů.

Následující přehled jednotlivé klinické metody stručně přibližuje, neboť s některými autorka dále pracovala v praktické části bakalářské práce.

A. Rozhovor

Rozhovor plní v různých situacích různou funkci. V počátečních fázích je to funkce diagnostická, ta může být v průběhu nahrazována funkcí intervenční a terapeutickou. Způsob, jakým je rozhovor s klientem veden, se odvíjí od zkušeností pracovníků, znalosti problematiky a v neposlední řadě od úrovně mentálního postižení klienta. Otázky, které jsou pokládány, musí být pro dotazovaného vždy srozumitelné. Rozhovor probíhá v klidném a pro klienta příjemném prostředí.

B. Pozorování

Jak uvádí Černá a spol., při této metodě záměrně vnímáme chování a reakce, plánovaně sledujeme každého jednotlivce. Na vlastní pozorování navazuje analýza získaných dat a jejich vysvětlení. Interpretace vypořezovaných údajů je náročná, protože zjištění nemusí být vždy jednoznačná. Zdrojem případných nepřesností a zkreslení mohou být pozorované osoby, jež se snaží vyvolat co nejlepší dojem, jakmile vědí, že budou pozorovány. V rámci tohoto úsilí pak kontrolují své projevy, předstírají vlastnosti společensky přijatelné a naopak se snaží skrýt své slabé stránky. Někteří klienti mají tendence dávat najevo, že „vše zvládnou a umí“, jiní se ostýchají. Všimáme si výrazu v obličeji, gest a různých jiných neverbálních projevů. Vše, co se pozorováním zjistí, je vždy zaznamenáváno písemnou formou v dokumentaci klienta.¹³

C. Anamnéza

Informace k osobní, rodinné a sociální anamnéze jsou v praxi získávány prostřednictvím rozhovoru, který slouží ke zmapování klíčových informací o klientovi a jeho aktuální životní situaci. Pracuje se i s údaji zjištěnými od příbuzných, přátel a známých klienta. Zdravotní anamnézu poskytují odborní lékaři.

D. Dotazník

V chráněném bydlení jsou v praxi používány dotazníky nikoliv standardizované, ale takové, které si sociální pracovník vytváří sám. Coby konkrétní příklad by mohl posloužit dotazník osobní spokojenosti (viz. příloha č. 3). Účelem otázek, směřovaných k různým životním oblastem klienta, je získat zpětnou vazbu, která může být užitečná pro všechny pracovníky služby. Tento dotazník lze - vzhledem ke komunikačním schopnostem klientů v chráněném bydlení - použít u většiny z nich. V praxi to znamená, že sociální pracovník či vedoucí služby klade otázky a klient podle svých schopností odpovídá a reaguje. Vše se písemně zaznamenává, a to bez korektury, přesně podle vyjadřovacích prostředků klienta.

¹³ ČERNÁ, M. *Česká psychopedie*. 1. vyd. Karolinum, 2008. 222 s. ISBN 978-80-246-1565-3.

4.3. Systém spolupráce

Podle Úlehly je smyslem práce asistenta provázení klienta na každodenní bázi při všech potřebných úkonech. Asistent nabízí systém kontroly, podpory a pomoci. Na základě poznávání a mapování osobní situace konkrétního klienta, si asistent po získání základních vstupních informací ujasní, v čem a do jaké míry je potřeba jej podpořit a s čím mu pomáhat. Tím nejdůležitějším je vždy klientova zakázka, jeho přání. Druhým krokem je nabídka asistenta. Tyto kroky se opakují a můžeme je charakterizovat jako dojednávání či nabízení pomoci. Konkrétní pomoc je dojednaný způsob práce. Písemně vyjádřenou formu takovéto spolupráce nazýváme individuální plán. (Úlehla, 2005)

Asistenti mohou plynule při výkonu své práce zjišťovat a aktualizovat zdravotní, sociální a psychický stav klienta, jeho současné potřeby, obavy a míru informovanosti, ale především mapovat míru samostatnosti v denních a instrumentálních činnostech. K získání těchto informací je nezbytné pozorně naslouchat, vhodně motivovat, pozorovat probíhající činnosti a všimnout si každého detailu. Asistenti mají široké pole působnosti, jak osobám s mentálním postižením pomoci a poradit jim. K profesionalitě asistentů patří neodmyslitelně potřebné odborné znalosti a vědomosti, aby byli schopni nejen efektivně podporovat, ale o problémech lidí s mentálním postižením i adekvátně hovořit na veřejnosti. Co nejvyšší možná míra integrace klientů do veřejného života v dané komunitě je prvořadým cílem služby chráněné bydlení.

4.4. Individuální plánování

Individuální plánování je soubor metod, postupů a nástrojů, pomocí kterých se s klientem realizuje vzájemně dojednaná spolupráce. Osobní profil a analýza potřeb jsou nepostradatelným zdrojem informací pro fázi plánování. Odtud lze čerpat, jaké jsou klientovy schopnosti, dovednosti, zájmy, představy. Samotného plánování se klient vždy účastní. Přání a potřeby klienta, který neumí číst, psát nebo špatně komunikuje, zjišťuje asistent prostřednictvím speciálních technik spojených s empatií a pozorováním.

Součástí individuálního plánování je mapování osobní situace klienta, k němuž dochází na samém počátku spolupráce klienta s asistentem, tedy ještě před vytvořením individuálního plánu. Jedná se v zásadě o soubor informací v „Já“ formě, čili: „Co je pro mne důležité, co mám a nemám rád, co umím a co neumím, s čím potřebuji pomáhat“. Dále na tyto základní poznatky navazuje dotazník samostatnosti, identifikace osobních cílů, obtížných a rizikových situací.

Podkladem pro spolupráci jsou, na základě výše uvedeného, zpracované náležitosti individuálního plánu ve formě srozumitelné pro klienta (viz. příloha č. 1).

4.5. Chráněné bydlení v Aši

Po detailním popisu DOZP „PATA“ Hazlov, jemuž byla věnována stejnojmenná podkapitola 3.2.1, uzavírá autorka čtvrtou kapitolu přiblížením chráněného bydlení v Aši, jež by naopak mělo posloužit coby příklad deinstitucionalizované služby z praxe, k němuž se navíc dále váže dotazníkové šetření v praktické části této bakalářské práce.

Jak již autorka zmiňovala výše, transformace DOZP „PATA“ Hazlov byla zahájena na Nový rok 2014, a sice odchodem 14 klientů do chráněného bydlení v Aši a bezprostředním okolí. Celkem 10 klientů našlo nový domov ve skupinových domácnostech, nikoli však pohromadě. Na pomezí Aše a obce Krásná se nedaleko sebe nacházejí dva byty, v nichž fungují dvě tříčlenné domácnosti na bázi chráněného bydlení – jedna ryze ženská, druhá ryze mužská. Další čtyři klienti – muži využívají službu chráněného bydlení v domku přímo v Krásné. Zbývající 4 klienti s mentálním znevýhodněním žijí ve dvou smíšených partnerských domácnostech přímo, na něž bývá nahlíženo jako na individuální formu chráněného bydlení. Tyto se nacházejí ve městě Aš.

Zmiňovaným 14 klientům byl v rámci poskytované služby od prvopočátku přidělen tentýž počet asistentů, z nichž pouze jeden předtím vykonával obdobnou pracovní pozici v DOZP „PATA“ Hazlov. Ostatní asistenti byli záměrně najímáni z vnějšího trhu

práce na základě vyhlášeného výběrového řízení, aby jejich přístup ke spolupráci se svěřenými klienty byl co nejméně „dotčen“ nežádoucími mechanismy ústavní péče.

Tento dílčí krok transformačního procesu názorně dokládá, že transformace nespočívá v pouhém „přestěhování“ klientů z DOZP do chráněného bydlení, jak se někdy mylně domnívá laická veřejnost. Na transformaci je třeba nahlížet jako na komplexní proces, do něhož se výše zmíněné teoretické principy chráněného bydlení promítají už v průběhu zřizování služby.

Přesunem klientů z DOZP „Pata“ Hazlov do chráněného bydlení logicky celý proces transformace neskončil, nýbrž naopak začal. Inkriminovaná sociální služba se podobně jako živý organismus postupem času zdokonaluje, vyvíjí a přizpůsobuje potřebám uživatelů, které se rovněž mohou postupem času měnit.

V průběhu roku 2015 proto zřizovatelé ašského chráněného bydlení plánují snížit počet asistujícího personálu s ohledem na očekávaný pozitivní dopad chráněného bydlení na soběstačnost klientů. Součástí náplně práce asistentů je totiž, mimo jiné, i systematické evidování a hodnocení samostatnosti jednotlivých klientů v dílčích úkonech. (Autorka se této problematice podrobněji věnuje v osmé kapitole, nazvané Vývoj samostatnosti uživatelů chráněného bydlení, která již spadá do navazující praktické části bakalářské práce.)

PRAKTICKÁ ČÁST

5. Cíl a metody

5.1. Cíl výzkumu a výzkumné otázky

V rámci zjišťování sociální reality byl stanoven tento cíl:

Cíl 1.

Jak vnímá v současnosti veřejnost v Aši život osob s mentálním postižením žijících v „DOZP“ PATA v Hazlově a v chráněném bydlení v Aši.

Po stanovení cíle výzkumu byly vysloveny hypotézy. Jak definuje Gavora (2008), hypotézu chápeme jako vědecký předpoklad, odvozený z vědecké teorie, popřípadě formulovaný na základě predikce výzkumníka, který vychází z vlastních zkušeností a pozorování.

K cíli 1 byly vztaženy tyto hypotézy:

1. Předpokládá se, že mezi dotazovanými občany Aše, kteří spadají do věkové kategorie do 25 let včetně, se bude ve srovnání se staršími respondenty častěji vyskytovat negativní postoj k vyčleňování osob s mentálním postižením do ústavů, tedy mimo většinovou společnost.
2. Očekává se, že respondenti, v jejichž bezprostředním okolí žijí spoluobčané s mentálním postižením, na základě této zkušenosti více podporují jejich začleňování do společnosti na úkor ústavní péče oproti té části veřejnosti, jež běžně nepřichází s osobami s mentálním postižením do styku.
3. Předpokládá se, že existuje příčinná souvislost mezi představou většinové společnosti, že osoby s mentálním postižením potřebují asistenci a dohled, a obavou, že by v případě bydlení mimo ústav mohli být tito spoluobčané nebezpeční, ať už pro své okolí, nebo pro sebe samotné.

Cíl 2.

Porovnání kvality života osob s mentálním postižením v DOZP „PATA“ v Hazlově a v CHB v Aši ze subjektivního pohledu klienta.

K výše zmíněnému cíli č. 2 byla vztažena následující hypotéza:

4. Pracuje se s domněnkou, že subjektivní spokojenost klientů závisí na míře svobody a autonomie, kterou jim poskytuje bydlení.

Cíl 3.

Zmapování bezprostředního vlivu života v chráněném bydlení v Aši na samostatnost uživatelů s mentálním postižením.

V návaznosti na uvedený cíl 3 autorka práce formulovala tuto hypotézu:

5. Očekává se, že srovnáme-li v odstupe 7 měsíců, prožitých v chráněném bydlení, známky jednotlivých klientů, jimiž asistent objektivně hodnotí dosaženou úroveň samostatnosti na pětistupňové hodnotící škále, hodnoty jednotlivých klientů budou značně rozptýlené, neboť dílčí pokroky vždy závisí na individuálních schopnostech klienta.

5.2. Popis průzkumné metody

Jak uvádí Reichel, metodologie je „*disciplína, jejímž předmětem jsou nástroje vědy. Je to nauka o metodách vědy, resp. teorie jejich metod, zahrnující i jejich zkoumání, kritická hodnocení a zobecnění.*“¹⁴ Tato podkapitola nastiňuje použité průzkumné metody, sloužící jako východiska pro účely této bakalářské práce.

¹⁴ REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009 ISBN 978-80-247-3006

Empirická data, nezbytná pro kvantitativní výzkum, byla získána prostřednictvím písemného i ústního dotazování v několika odlišných vzorcích respondentů, jejichž přiblížení se věnuje následující dílčí kapitola. Při naplňování druhého cíle byly navíc, coby doplňková metoda, využity hloubkové rozhovory s klienty.

V rámci této bakalářské práce byl proveden kvantitativní výzkum pro potřeby cíle č. 1: **„Jak vnímá v současnosti veřejnost v Aši život osob s mentálním postižením žijících v „DOZP“ PATA v Hazlově a v chráněném bydlení v Aši.“** Respondenti odpovídali v dotazníku na 5 výzkumných otázek, které vedly ke zjištění povědomí veřejnosti v Aši o životě lidí s mentálním postižením, žijících v DOZP „PATA“ v Hazlově a v chráněném bydlení v Aši, a 4 otázky identifikační.

Výzkumné otázky byly koncipovány jako uzavřené – respondenti si vždy vybírali ze dvou a více nabízených možností, přičemž u některých otázek bylo možné ztotožnit se s více variantami současně. Identifikační otázky se týkaly pohlaví, věku, vzdělání a bydliště respondenta – pro zařazení odpovědi do kvantitativního výzkumu bylo nezbytné ověřit, zda respondent skutečně má trvalé bydliště v Aši. Vzhledem k anonymitě dotazování neexistoval způsob, jak pravdivost tvrzení ověřit, a tak bylo v tomto bodě nutné vycházet pouze z čestného prohlášení dotazované osoby. Kompletní dotazník, který byl šířen prostřednictvím e-mailu, si lze pročit v příloze č. 1.

Ke zjišťování míry spokojenosti klienta v chráněném bydlení posloužily především odpovědi na otázky z dalšího dotazníku (příloha č. 2), ve kterém se klienti individuálně vyjadřovali, jak jsou v konkrétních životních oblastech v současné době spokojeni. Současně s touto metodou probíhal výzkum formou doplňujících hloubkových rozhovorů. Vzhledem k tomu, že někteří klienti mají omezené vyjadřovací schopnosti, bylo vždy potřeba velmi dobře naslouchat a vnímat i průvodní neverbální projevy, čímž byla uplatněna i metoda přímého pozorování. Kdo z klientů uměl číst, psát a otázkám rozuměl, vyplňoval si dotazník sám písemnou formou.

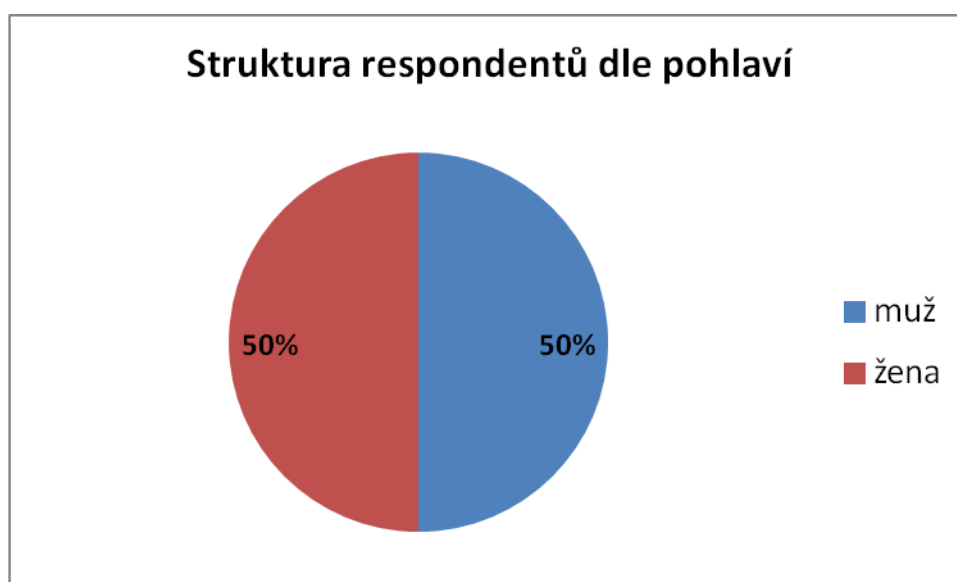
6. Popis průzkumného vzorku

Pro účely této bakalářské práce bylo prostřednictvím e-mailu, s příloženým dotazníkem, osloveno celkem 70 osob s trvalým bydlištěm v Aši. (Průvodní žádost o participaci na výzkumu je součástí přílohy č. 1). Nazpět autorka obdržela celkem 44 dotazníků, návratnost tedy činila 62, 86 %.

Věková struktura respondentů byla relativně rozmanitá – podařilo se shromáždit odpovědi od obyvatel Aše ve věku od 16 do 53 let. Průměrný věk zkoumaného vzorku činil necelých 32 let, střední hodnota vypočtená pomocí mediánu dosahovala rovných 31,5 let.

Složení respondentů dle pohlaví zachycuje koláčový graf na obrázku č. 1. Vzorek respondentů byl absolutně vyrovnaný, co se týče zastoupení pohlaví – dotazování se účastnilo 22 žen (50 %) a 22 mužů (50 %).

Obrázek 1: Struktura respondentů dle pohlaví

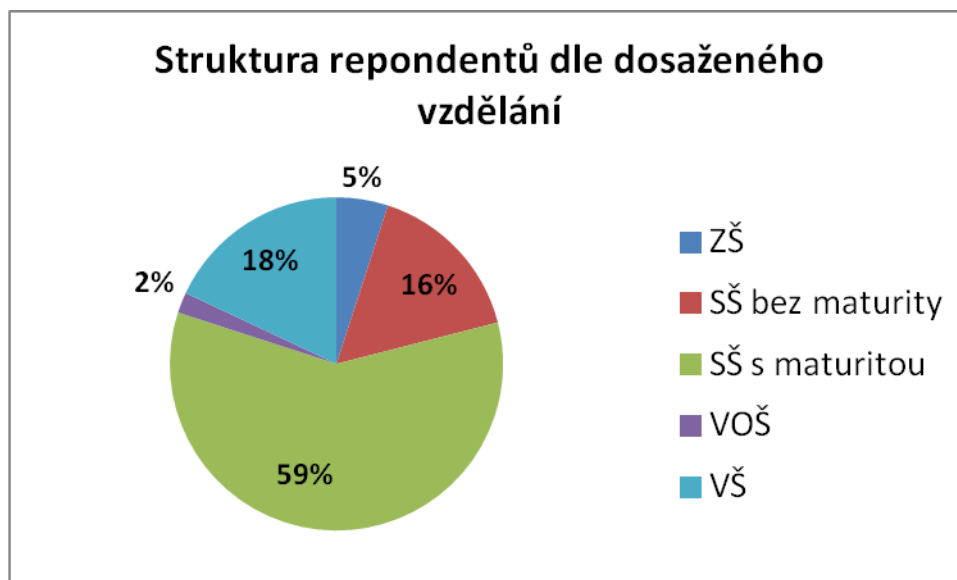

Zdroj: autorka

Poslední identifikační otázka se týkala nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů, které může mít jistý vliv na způsob, jakým veřejnost vnímá spoluobčany s mentálním postižením. Souhrnně vzato, mezi dotazovanými lidmi převažovali středoškoláci, tvořící

rovných 75 % vzorku (z toho 59 % SŠ s maturitou a 16 % bez maturity). Druhou nejpočetnější skupinu představovali vysokoškoláci, kterých mezi respondenty bylo 18 %.

Obrázek 2: Struktura respondentů dle vzdělání

Zdroj: autorka

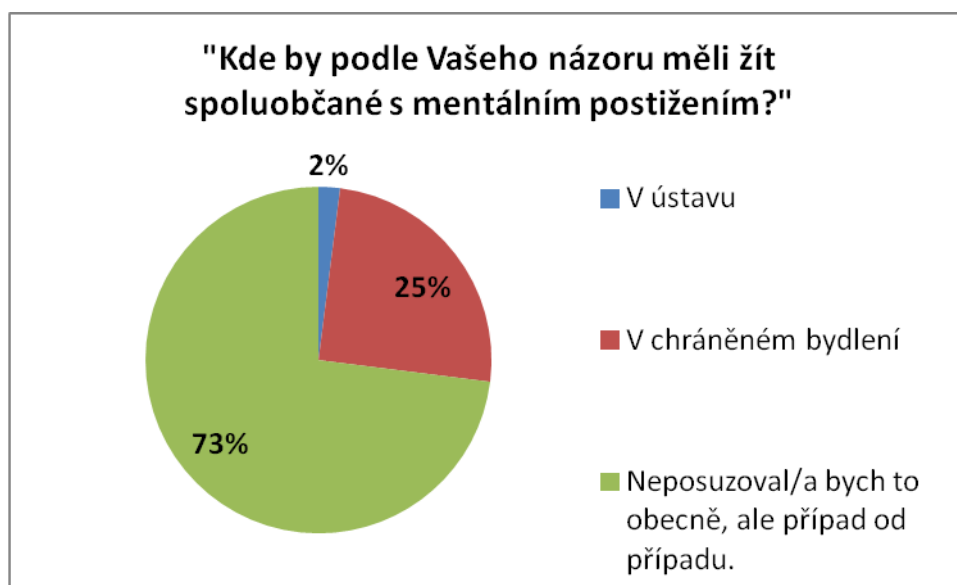
7. Vyhodnocení empirického šetření

7.1. Dotazník pro veřejnost

Tato podkapitola je věnována souhrnnému vyhodnocení dotazníkového šetření, které bylo realizováno mezi obyvateli města Aše s cílem poodhalit převládající veřejné mínění o životě osob s mentálním postižením žijících v „DOZP“ PATA v Hazlově a v chráněném bydlení v Aši.

Dotazník byl šířen online formou prostřednictvím emailu, v němž byl poskytnut respondentům základní vhled do problematiky – jak již autorka zmiňovala v teoretické části práce, mentální postižení představuje velmi široký pojem, který navíc pro laika může být pojmem dosti abstraktním. Proto již v úvodu elektronického dotazníku předesílala, že by dotazovaní měli své odpovědi vztahovat k osobám s lehkou či středně těžkou mentální retardací, jelikož těžších forem postižení se již služba chráněného bydlení netýká.

Obrázek 3: Vyhodnocení otázky č. 1

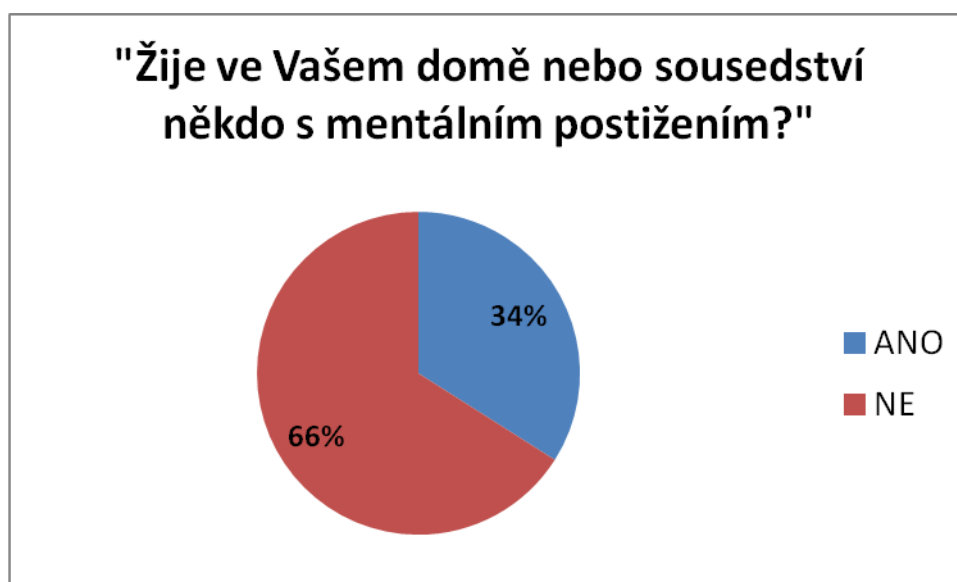

Zdroj: autorka

Jak znázorňuje koláčový graf na obrázku č. 3, šetření ukázalo, že téměř tři čtvrtiny respondentů (přesněji 73 %) nechtějí vynášet obecné soudy ohledně toho, zda by osoby s mentálním postižením měly žít v ústavu, či v chráněném bydlení. Sklon posuzovat tuto záležitost případ od případu, nikoli obecně, by mohla nasvědčovat jistému všeobecnému povědomí o tom, že mentální postižení je relativně širokým pojmem. Zjištění, že většina dotázaných obyvatel Aše preferuje přistupovat ke spoluobčanům s mentálním postižením individuálně, nikoli škatulkovitě, vnímá autorka bakalářské práce kladně, stejně jako fakt, že k ústavní péči by se přikláněla pouhá 2 % respondentů.

Rovná čtvrtina dotazovaných obyvatel Aše se domnívá, že by občané s mentálním postižením měli žít v chráněném bydlení. Při podrobnějším pohledu na strukturu „příznivců“ této sociální služby zjistíme, že všichni tito respondenti současně v dotazníku uvedli, že v jejich domě či bezprostředním okolí žije osoba s mentálním postižením. Lze tedy předpokládat, že chráněné bydlení favorizují na základě osobní zkušenosti. Pro úplnost dodejme, že k alternativě chráněného bydlení se přikláněly výlučně osoby s maturitou či vysokoškolským vzděláním.

Obrázek 4: Vyhodnocení otázky č.2

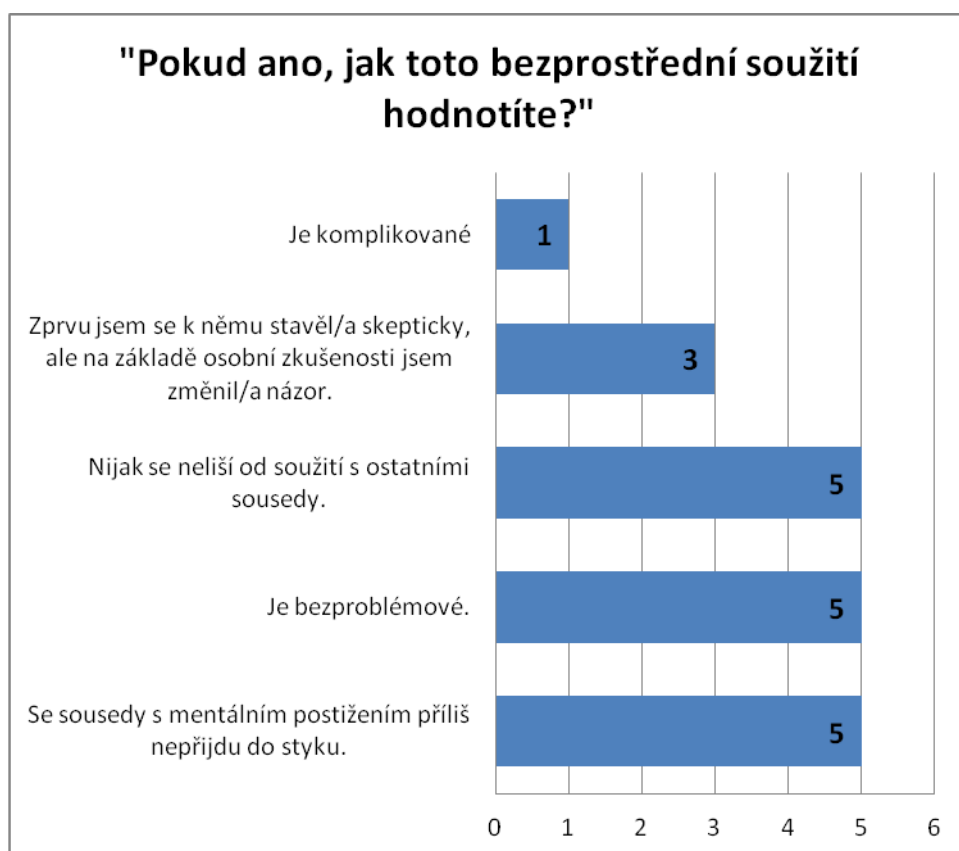

Zdroj: autorka

Jak přehledně znázorňuje koláčový graf na obrázku č. 4, převládající většina dotazovaných obyvatel města Aš, jmenovitě 66 %, si není vědoma, že by v jejím domě či blízkém sousedství žil/a spoluobčan/ka s mentálním postižením.

Patnáct respondentů, v jejichž blízkosti bydlí osoba či osoby s mentálním postižením, bylo dále dotazováno, jak se jim v jejich očích toto spolužití jeví. Otázka umožňovala volbu z celkového počtu sedmi odpovědí, přičemž jednotlivá stanoviska se vzájemně nevyklučovala, respondent tedy mohl označit vícero odpovědí, s nimiž se cítil být zajedno. Pro vizualizaci rozložení odpovědí autorka tedy zvolila pruhový graf, neboť procentuální podíly odpovědí by u této otázky nedávaly smysl.

Obrázek 5: Vyhodnocení otázky č. 3

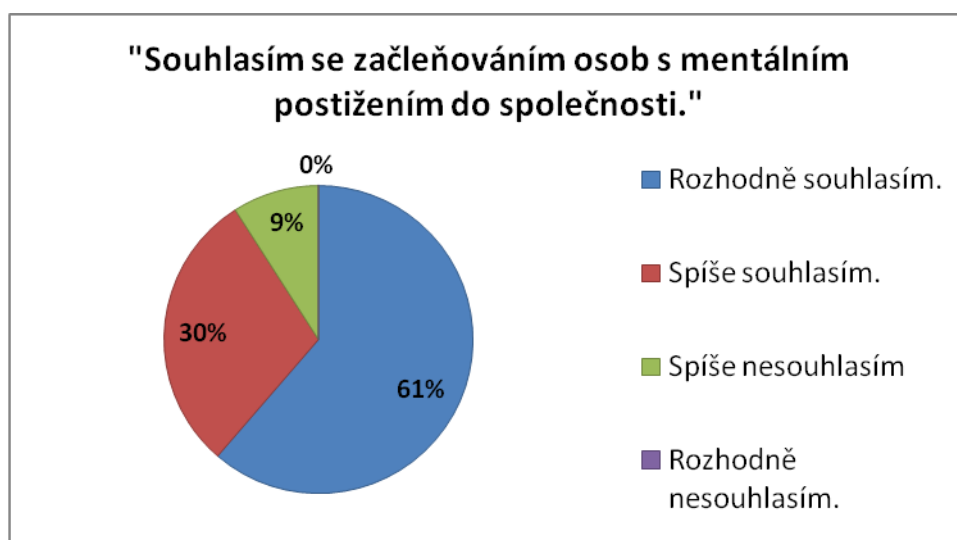
Zdroj: autorka

Pomineme-li sedmou variantu z nabídky, která vylučovala z odpovídání na otázku ty obyvatele Aše, v jejichž bezprostředním okolí nežije nikdo s mentálním postižením, zbývalo šest možných odpovědí. Za bezesporu pozitivní výsledek lze pokládat fakt, že ani jeden respondent z užšího vzorku, čítajícího 15 osob, se nepřiklonil k tvrzení, že by

ho sousedský vztah s mentálně postiženými občany utvrdil v názoru, že by mentálně postižení měli žít raději v ústavu.

Pouze jeden z respondentů se nechal slyšet, že sousedské soužití vnímá s negativní konotací jako „komplikované“, zbývající hodnotící soudy se pohybovaly na škále neutrality až pozitivního postoje. Bezmála polovina dotázaných občanů, kteří mohou posoudit snahy o integraci osob s mentálním postižením do běžné společnosti na základě osobní zkušenosti, pokládá toto soužití za bezproblémové. 3 respondenti dokonce „přiznali“, že právě tato osobní zkušenost přispěla ke změně jejich původně skeptického subjektivního postoje ke sdílení domu s mentálně postiženými.

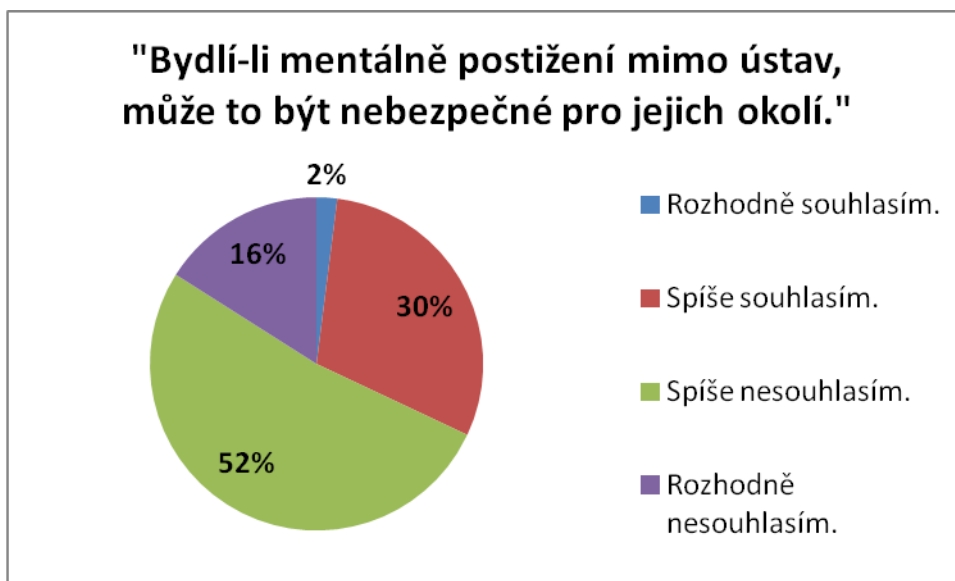
Obrázek 6: Vyhodnocení otázky č. 4 - výrok 1

Zdroj: autorka

Vyhodnocení odpovědí na další výzkumnou otázku předestírá obrázek s pořadovým číslem 6, znázorňující postoje respondentů k začleňování spoluobčanů s mentálním postižením do společnosti. Svůj souhlas s předkládaným tvrzením, ať už rozhodný či umírněnější, celkem vyjádřilo plných 91 % dotázaných obyvatel Aše. Ve zkoumaném vzorku se nenašel ani jeden respondent, který by se jednoznačně odmítal ztotožnit se stanoviskem: „*Souhlasím se začleňováním osob s mentálním postižením do společnosti.*“

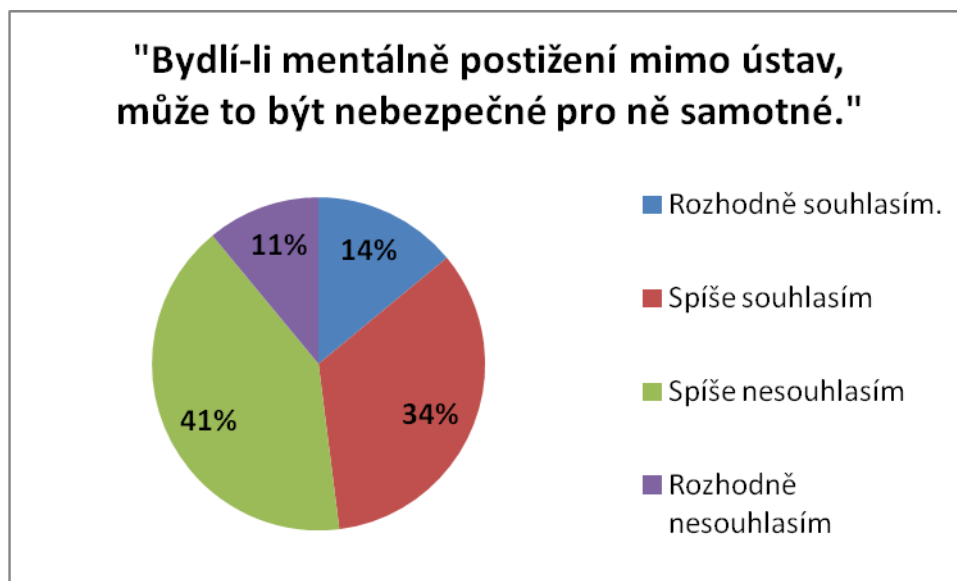
Obrázek 7: Vyhodnocení otázky č. 4 - výrok 2

Zdroj: autorka

Dalším bodem internetového dotazování bylo zkoumání postojů obyvatel Aše k bydlení osob s mentálním postižením mimo ústav, a sice jak z hlediska jejich potenciální nebezpečnosti pro okolí, tak pro ně samotné. Pouhá 2 % dotázaných rozhodně akceptovala tvrzení *"Bydlí-li mentálně postižení mimo ústav, může to být nebezpečné pro jejich okolí."* Nadpoloviční většina (jmenovitě 52 %) s tímto stanoviskem naopak "spíše nesouhlasí".

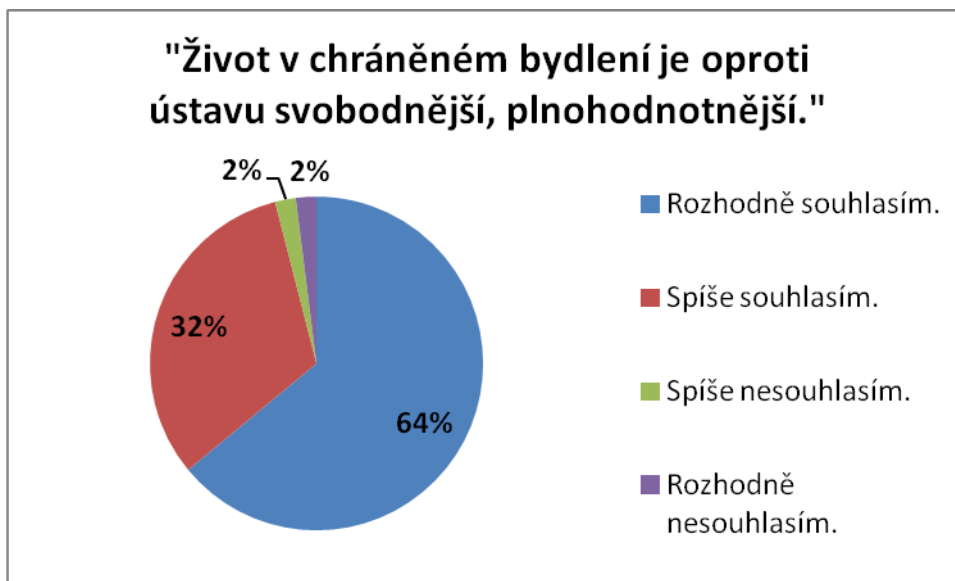
Obrázek 8: Vyhodnocení otázky č. 4 - výrok 3

Zdroj: autorka

Z kvantitativního šetření naopak vyplývá, že se v kontextu mimoústavního bydlení občané neobávají ani tak o vlastní bezpečnost, jako spíše o to, aby lidé s mentálním postižením neublížili sami sobě. Plných 14 % odpovědí rozhodně souhlasilo s předkládaným stanoviskem *"Bydlí-li mentálně postižení mimo ústav, může to být nebezpečné pro ně samotné."* Jak názorně zachycuje koláčový graf na obrázku 8, nejčastější reakcí, se zastoupením 41 %, bylo "spíše nesouhlasím".

Obrázek 9: Vyhodnocení otázky č. 4 - výrok 4

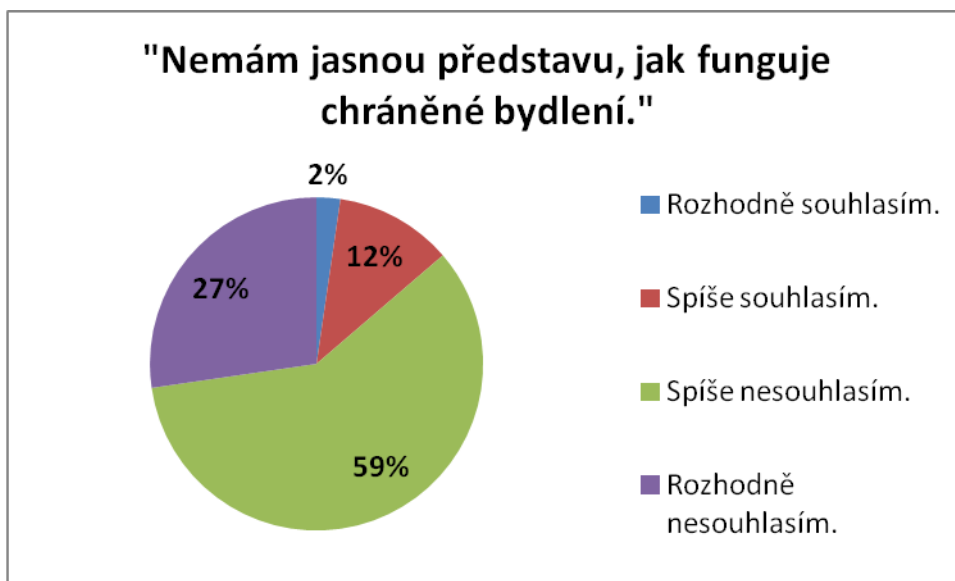

Zdroj: autorka

Z anonymního dotazování dále vyplynulo, že plných 96 % vzorku souhlasí s výrokem *"Život v chráněném bydlení je oproti ústavu svobodnější, plnohodnotnější."*, přičemž 64 % respondentů se dokonce přiklonilo k rozhodnému souhlasu. V zásadě tento poměr koresponduje s výše zmíněnými 91 % dotázaných, jenž souhlasí se začleňováním osob s mentálním postižením do společnosti.

Pětiprocentní odchylku mezi oběma výsledky dotazování by autorka práce zdůvodnila tím, že někteří respondenti chápou vyšší míru svobody, již poskytuje chráněné bydlení, stejně jako fakt, že se jedná o plnohodnotnější alternativu běžné domácnosti, ovšem přesto nejsou přesvědčeni, že by spoluobčané s mentálním postižením měli žít v rámci většinové společnosti - ať už z důvodu ochrany jejich vlastního bezpečí nebo kvůli domnělému riziku, jež by mohli představovat pro sousedy.

Obrázek 10: Vyhodnocení otázky č. 4 - výrok 5

Zdroj: autorka

Další z grafů na obrázku č. 10 podkrývá povědomí ašských respondentů o tom, v čem vlastně spočívá sociální služba chráněného bydlení. Dotazovaní muži a ženy se měli vyjadřovat k předkládanému výroku: „*Nemám jasnou představu, jak funguje chráněné bydlení.*“

Největší část zkoumaného vzorku (59 %) s tvrzením spíše nesouhlasí, z čehož lze vyvozovat, že tato skupina respondentů má určitou představu o principech, na nichž je tato sociální služba založena, ovšem přehled o chráněném bydlení není natolik konkrétní, aby s výrokem dotyční nesouhlasili rozhodně, jako to učinila druhá nejpočetnější podskupina dotazovaných (27 %). Pouhá 2 % z obyvatel města Aš, kteří online dotazník vyplnili, přiznávají, že nemají jasnou představu o tom, jak chráněné bydlení funguje v praxi.

V kontextu této dílčí pasáže dotazování je však třeba zmínit, že autorka práce zkoumala mínění ašských spoluobčanů, nijak tedy neověřovala, do jaké míry jejich subjektivní pocit skutečně odpovídá faktickému přehledu, jaký mají či nemají o fungování chráněného bydlení.

Obrázek 11: Vyhodnocení otázky č. 4 - výrok 6

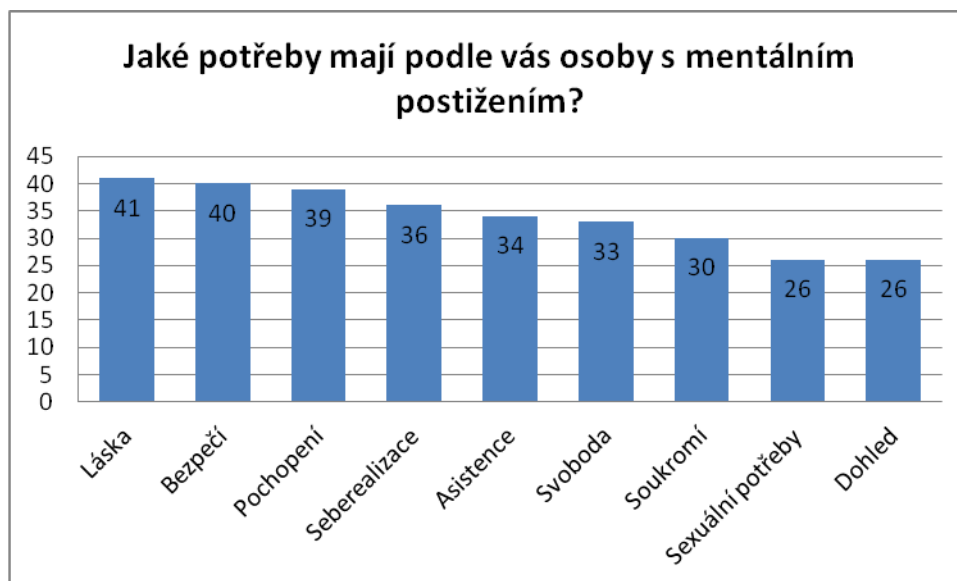

Zdroj: autorka

Jak dokumentuje koláčový graf na obrázku č. 11, součástí dotazníku bylo i vymezení subjektivního postoje respondenta k výroku „*Zavírání osob s mentálním postižením do ústavu pokládám za přežitek.*“ Mezi dotázanými obyvateli Aše skutečně převládalo mínění, že ústavní péče o mentálně postižené spoluobčany již představuje přežitý pozůstatek dob minulých, procentuálně se s předkládaným tvrzením ztotožnilo 71 % respondentů, z toho 39 % rozhodně a 32 % alespoň částečně.

Při bližším zkoumání 11 % respondentů, v jejichž očích naopak ústav má i v dnešní době své místo v rámci zajišťování zázemí pro osoby s mentálním postižením, autorka práce zjistila, že inkriminovaná podskupina dotazovaných vykazovala jisté společné znaky. Všem těmto respondentům scházela osobní zkušenost s bezprostředním soužitím s mentálně postiženými, ať už přímo v domě či v nejbližším sousedství, nicméně, přesto z obdržených dotazníků vyplývalo, že se tyto obyvatelé Aše domnívají, že mají utvořenou jistou konkrétní představu o fungování chráněného bydlení. Rovněž zde panovala shoda v názoru, že mezi potřeby osob s mentálním postižením patří asistence a/nebo dohled. Z hlediska pohlaví, věku a nejvyššího dosaženého vzdělání vykazovala tato podskupina různorodé charakteristiky.

Obrázek 12: Vyhodnocení otázky č. 5

Zdroj: autorka

Cílem poslední výzkumné otázky dotazníku bylo podhalit, do jaké míry stále převládají stereotypní úvahy většinové společnosti o mentálně postižených spoluobčanech, jimž jsou přisuzovány odlišné životní potřeby, vycházející z domnělé neschopnosti postarat se o sebe sama a související odkázanosti na pomoc druhých. Respondenti byli požádáni, aby z nabízené škály pojmů vybrali všechny, které podle nich patří mezi potřeby osob s mentálním postižením. Sloupcový graf na obrázku č. 12 přehledně zachycuje četnosti výskytu jednotlivých odpovědí.

Nejčastěji zvolenou potřebou byla potřeba lásky, již přisoudilo mentálně postiženým občanům více než 93 % dotázaných obyvatel Aše. O poznání méně - jmenovitě 59 % - respondentů se domnívá, že osoby s mentálním postižením mají rovněž potřebu fyzické lásky, tedy naplnění v rovině sexuálního života. Bezmála tři čtvrtiny (73 %) dotázaných mužů a žen si myslí, že osoby s mentálním postižením potřebují asistenci. U potřeby dohledu dosahovala frekvence výskytu 59 %. Autorka především pokládá za alarmující fakt, že rovná čtvrtina respondentů zastává názor, že lidé s mentálním postižením nepocítí'ují potřebu svobody.

7.2. Individuální rozhovory s klienty

Autorka bakalářské práce se nezabývala pouze míněním veřejnosti, ale vytyčila si za cíl také přiblížit pohled samotných uživatelů chráněného bydlení v Aši. K této dílčí pasáži výzkumu využívala záznamy individuálních rozhovorů se šesti klienty, kteří přesídlili z DOZP „PATA“ Hazlov do ašského chráněného bydlení. Asistenti pokládali každému z klientů tutéž sérii otázek, již dokumentuje Dotazník spokojenosti klienta, disponibilní k nahlédnutí v příloze č. 3, popřípadě rozšířenou o doplňující otázky, vycházející z konkrétních reakcí klienta. Jelikož mezi dílčí cíle individuálních rozhovorů s klienty patří i zjištění míry spokojenosti s přiděleným asistentem, klienta vždy zpovídá jiný asistent či asistentův nadřízený jakožto nestranná třetí osoba.

Všichni dotazovaní klienti se nezávisle na sobě shodli na názoru, že jsou se stávajícím chráněným bydlením celkově spokojeni, byť se nezdráhají pojmenovat dílčí nedostatky (např. absenci zahrady, nutnost chodit do schodů, neshody se spolubydlíci, atp.) Jak dokládají následující úryvky rozhovorů, klienti s mentálním postižením jsou schopni vnímat kvalitativní rozdíly mezi životem v ústavu a životem v chráněném bydlení, a na jejich základě vyjádřit, kterou variantu preferují. V zájmu diskrétnosti autorka bakalářské práce neuvádí jména klientů v plném znění.

Asistent: *Jste spokojen s tím, kde a jak bydlíte?*

Klient Zdeněk K.: *„Jo, spokojenej, je to lepší.“*

Asistent: *„Na co nerada vzpomínáš?“*

Klientka Marie T.: *„Na ty hádky, dycky mi našťvali, když jsem chtěla dělat něco jinýho...tam se muselo pořád udělat svojí povinnost no...nemohla sem sama chodit na ty dlouhý vycházky...u holek se muselo pořád vytírat, prádlo srovnávat vytrít a značky dát, my chodili na vycházky všichni, vadila mi J., byla protivná, byl křik v jídelně mi to vadilo ale neřekla sem to.“*

Asistent: *„Jste spokojen/a s tím, jak Vám asistent/ka pomáhá s penězi?“*

Klientka Anna P.: *„Ano sem spokojená teď.“*

Asistent: „*Prý chceš jít zpátky na Patu?*“

Klient Stanislav V.: „*Nee, kdepak, tady je klid, tady si dělám záhonky.*“

Asistent: „*Jak se teď máš?*“

Klientka Anna P.: „*Ted'ko sem spokojená takle. Takle dobrý je to, my chodíme sem sednout, tady je hezky*“ (terasa u restaurace Na lipanech)

V jednom z dotazníků zpracovatel pro ilustraci připomíná i postoje, které u klienta zaznamenal v minulosti, ještě během pobytu v DOZP „PATA“ Hazlov, a které se bezprostředně vztahují k otázkám autonomního bydlení.

Asistent: „*Jak si představuješ svou budoucnost?*“

Miloslav B.: „*Chci bydlet se svou přítelkyní Aničkou a rád bych pracoval. Chtěl jsem žít jako ostatní, v bytě, ve městě, ne zavřenej.*“

Souhrnně vzato, se autorka práce domnívá, že zkoumané individuální rozhovory nenasvědčují tomu, že by se inkriminovaná šestice klientů chtěla vracet zpět do ústavní péče DOZP „PATA“ Hazlov. Nicméně, pro důkladnější srovnávací analýzu obou služeb pro osoby s mentálním postižením, tedy ústavní péče a chráněného bydlení, by bylo zapotřebí disponovat záznamy rozhovorů, jež by se uživatelů explicitně tázaly, která z forem bydlení jim vyhovovala více, popřípadě zda by se chtěl vrátit do ústavu, podobně jako tomu bylo u doplňující otázky adresované klientovi jménem Stanislav V.

8. Vývoj samostatnosti uživatelů chráněného bydlení

Ke zmapování tempa dílčích pokroků, jichž dosahují klienti během užívání chráněného bydlení, slouží asistentům standardizované tabulky, v nichž jsou jednotlivé typy každodenních činností roztrženy do šesti základních oblastí:

- Domácnost
- Vaření
- Nakupování
- Osobní záležitosti
- Léky, lékaři
- Orientace v okolí

Samostatnost konkrétního klienta kvantifikuje asistent na základě pětistupňové hodnotící škály, kde jsou jednotlivé úrovně samostatnosti pro větší názornost ještě doplněny slovní definicí (1 – činnost zná, zvládá zcela samostatně; 5 – činnost nezná, nezvládá ani s asistencí). Pro podrobnější představu zahrnula autorka příslušné tabulky vývoje samostatnosti do přílohy.

V rámci cíle č. 3, tedy zmapování bezprostředního vlivu života v chráněném bydlení v Aši na samostatnost uživatelů s mentálním postižením, autorka práce zformulovala hypotézu v následujícím znění: *„Očekává se, že srovnáme-li v odstavu 8 měsíců, prožitých v chráněném bydlení, známky jednotlivých klientů, jimiž asistent objektivně hodnotí dosaženou úroveň samostatnosti na pětistupňové hodnotící škále, hodnoty jednotlivých klientů budou značně rozptýlené, neboť dílčí pokroky vždy závisí na individuálních schopnostech klienta.“*

Platnost tohoto hypotetického tvrzení byla podrobena empirickému ověření na základě 11 dostupných záznamů, jež si příslušní asistenti evidovali o svěřených klientech, a to v lednu 2014 a posléze pro srovnání v září téhož roku. U každého z klientů autorka nejprve vypočetla, o kolik stupňů se každá z jeho známek zlepšila či zhoršila, přičemž pokud došlo postupem času k poklesu samostatnosti v některých dílčích činnostech, rozdíl byl zaznamenán v záporných hodnotách. Následně byl pomocí aritmetického průměru stanoven průměrný počet stupňů, o který se daný klient zlepšil

v každé ze šesti agregovaných oblastní každodenních aktivit, tedy v péči o domácnost, ve vaření, v nakupování, ve vyřizování osobních záležitostí, v návštěvách lékařů a braní předepsaných léků a v orientaci v okolí. Jinými slovy, pakliže by se klient během 8 měsíců využívání chráněného bydlení kupříkladu o stupeň zlepšil v žehlení, ale současně i o stupeň zhoršil, co se týče samostatné obsluhy pračky, jeho průměrný pokrok by byl nulový. Vypočtené hodnoty, s nimiž autorka ještě dále pracovala, přehledně sumarizuje níže uvedená tabulka č. 1, přičemž z důvody ochrany soukromí klientů opět nebyla uvedena plná jména.

Tabulka 1: Vyhodnocení vývoje individuální samostatnosti klientů (leden - září 2014)

Jméno klienta	Oblast						Průměrný pokrok
	Domácnost	Vaření	Nakupování	Osobní záležitosti	Léky, lékaři	Orientace v okolí	
Martin H.	0,83	0,67	0,83	1,33	2	1	1,11
Petr K.	0,5	1	0,17	1,17	0,67	0,5	0,67
Zdeněk K.	0,5	0,67	0,83	0,17	0	-0,17	0,33
Ivan R.	-0,5	0,67	0,67	1,17	1,33	2,25	0,93
Pavel R.	1	0,33	0,5	0,67	0,67	0,83	0,67
Jiří S.	0,5	0,66	0,5	0,83	1,33	0,5	0,72
Anna S.	1,5	1	2,67	2,17	1,33	1,75	1,74
Marta Š.	0,33	0,33	0,17	0	0	-0,25	0,10
Václav Š.	1	1,66	0,83	0,83	0,33	1,25	0,98
Marie T.	0,83	1,33	1,33	0,5	1	0	0,83
Iveta V.	0,5	0	0,17	0,83	0	0,5	0,33
Variační rozpětí	2,00	1,66	2,50	2,17	2,00	2,50	1,64

Zdroj: autorka

Skutečnost, že na osoby s mentálním postižením nelze nahlížet jako na homogenní skupinu, jež byla podrobněji rozvedena v teoretické části této bakalářské práce, názorně dokládají i data z praxe, konkrétně tabulka 1 na předchozí straně, průměrně vyčísľující

pokroky, jichž klienti dosáhli mezi lednem 2014 a zářím 2014 v otázkách samostatnosti. Z hodnot v tabulce je zřejmé, že i u klientů, kteří měli srovnatelné výchozí podmínky (tj. nejprve pobývali v DOZP „Pata“ Hazlov, posléze toto zařízení společně opustili a všichni se v tutéž dobu přestěhovali do chráněného bydlení v Aši), se projevuje osobitost každého individua.

Různorodost tabulkových hodnot totiž naznačuje, že se jednotliví klienti osamostatňují velmi individuálním tempem, které navíc ještě do značné míry závisí na tom, o jakou činnost se jedná. Zatímco v jedné příbuzné skupině činností může klientovi stačit 8 měsíců spolupráce s asistentem v rámci chráněného bydlení, aby se jeho hodnocení zlepšilo hned o několik stupňů, u jiných sledovaných úkonů mohou být pokroky téměř nezatelné, což nasvědčuje tomu, že společná cesta asistenta a klienta za co možná nejvyšší samostatností bude během na dlouho trať. V procesu osamostatňování mohou dle autorky sehrát roli individuální vlohy konkrétního klienta, ale i asistenta, který mu pomáhá, dále také frekvence, s jakou se s dílčími činnostmi setkává ve svém běžném životě, a další faktory.

Jak vyplývá z posledního sloupce tabulky, kde autorka uvádí aritmetický průměr řádkových hodnot, čili průměrný počet stupňů, o který se daný klient v souhrnu zlepšil za zkoumané období, u všech klientů se bez výjimky potvrdilo, že jejich samostatnost od lednového přesunu do chráněného bydlení vzrostla, ať už ve větší či menší míře. I v případě tří klientů, u nichž se samostatnost v některých aspektech naopak zhoršila, tento nežádoucí vývoj vyvážily pokroky v ostatních činnostech. Pro úplnost je také třeba připomenout, že autorka nevyčíslovala průměrnou samostatnost klienta jako takovou, nýbrž věnovala pozornost především rozdílům mezi lednovým a zářijovým hodnocením. Pokud klient tedy dle hodnocení asistenta nedosáhl žádného pokroku, nemusí nutně jít nutně o známku toho, že by chráněné bydlení nerozvíjelo jeho samostatnost – v některých případech totiž klienti zvládali vybrané činnosti sami a s přehledem již na počátku roku 2014, pouze si tedy udrželi vynikající výsledky.

9. Verifikace hypotéz

9.1. Hypotéza č. 1

První z hypotetických předpokladů, stanovených v úvodu praktické části této bakalářské práce, byl autorkou vysloven v následujícím znění: „*Předpokládá se, že mezi dotazovanými občany Aše, kteří spadají do věkové kategorie do 25 let včetně, se bude ve srovnání se staršími respondenty častěji vyskytovat negativní postoj k vyčleňování osob s mentálním postižením do ústavů, tedy mimo většinovou společnost.*“

Verifikace hypotézy se opírá o odpovědi shromážděné dotazníkovým šetřením, přičemž vzorek respondentů byl v závislosti na věku rozdělen na dvě podskupiny, jejichž mínění bylo podrobena srovnání. Podskupina A, zahrnující respondenty ve věkové kategorii do 25 let včetně, čítala celkem 16 osob, zatímco početnější podskupina B zahrnovala zbývajících 28 respondentů.

Tabulka 2: Srovnání podskupin respondentů A a B - výzkumná otázka č. 1

Kde by podle Vašeho názoru měli žít spoluobčané s mentálním postižením?		
Podskupina	A	B
<i>Neposuzoval/a bych to obecně, ale případ od případu.</i>	88%	64%
<i>V chráněném bydlení</i>	13%	32%
<i>V ústavu</i>	0%	4%

Zdroj: autorka

Tabulka č. 2 sumarizuje procentuální podíly jednotlivých odpovědí na výzkumnou otázku „*Kde by podle Vašeho názoru měli žít spoluobčané s mentálním postižením?*“, vyhodnocované separovaně v rámci nadefinovaných podskupin respondentů. Komparace ukazuje, že zatímco v podskupině A ani jeden respondent nezastává obecný názor, že by spoluobčané s mentálním postižením měli žít v ústavu, 4 % dotazovaných starších 25 let se s tímto řešením naopak ztotožňuje. U obou podskupin dotazovaných obyvatel Aše je zřejmý většinový odklon od zobecňování a snaha respektovat při výběru vhodného domova individualitu konkrétního klienta.

Tabulka 3: Srovnání podskupin respondentů A a B - výzkumná otázka č. 4, výrok 1

"Souhlasím se začleňováním osob s mentálním postižením do společnosti."		
Podskupina	A	B
<i>Rozhodně souhlasím.</i>	56%	64%
<i>Spíše souhlasím.</i>	25%	32%
<i>Spíše nesouhlasím.</i>	19%	4%
<i>Rozhodně nesouhlasím.</i>	0%	0%

Zdroj: autorka

Jak dokládá tabulka 3, rozřazení odpovědí respondentů dle věkové kategorie ukazuje, že se začleňováním osob s mentálním postižením do společnosti rozhodněji a větší míře souhlasí spíše starší obyvatelé města Aš ve srovnání s respondenty, kteří se narodili v revolučním roce 1989 a později. Výsledky výzkumu naznačují, že mladší respondenti ještě nemají tolik vyhraněné názory na problematiku soužití s mentálně postiženými spoluobčany. Alespoň by tomu mohl nasvědčovat fakt, že se téměř polovina dotazovaných v rámci podskupiny A držela umírněnějších odpovědí „spíše souhlasím“ či „spíše nesouhlasím“, zatímco v podskupině B bylo takto „nerozhodných“ pouze 36 % respondentů.

Tabulka 4: Srovnání podskupin respondentů A a B - výzkumná otázka č. 4, výrok 6

"Zavírání osob s mentálním postižením do ústavu pokládám za přežitek."		
Podskupina	A	B
<i>Rozhodně souhlasím.</i>	0%	61%
<i>Spíše souhlasím.</i>	44%	25%
<i>Spíše nesouhlasím.</i>	31%	11%
<i>Rozhodně nesouhlasím.</i>	25%	4%

Zdroj: autorka

Poslední tabulka, vztažená k ověřování první hypotézy, nese pořadové číslo 4 a vztahuje se k předkládanému výroku: "Zavírání osob s mentálním postižením do ústavu pokládám za přežitek." V tomto bodě se projevíly vůbec nejvýraznější rozdíly mezi srovnávanými podskupinami. Zatímco v podskupině B plných 61 % dotázaných mužů a žen s tvrzením rozhodně souhlasí, mezi respondenty do 25 let věku se nenašel ani jeden, který by se s tímto výrokiem bezvýhradně ztotožnil. Ba co více, rovná čtvrtina mladších

respondentů rozhodně nesouhlasí s názorem, že zavírání mentálně postižených spoluobčanů lze v současnosti pokládat za přežitek.

Ze všech výše uvedených skutečností a shromážděných dat autorka práce učinila závěr, že hypotézu č. 1: *„Předpokládá se, že mezi dotazovanými občany Aše, kteří spadají do věkové kategorie do 25 let včetně, se bude ve srovnání se staršími respondenty častěji vyskytovat negativní postoj k vyčleňování osob s mentálním postižením do ústavů, tedy mimo většinovou společnost.“* nelze pokládat za empiricky ověřenou, neboť z online dotazování mezi obyvateli města Aš naopak vyplynulo, že respondenti starší 25 let ve výrazně větší míře odsuzují ústavní péči jakožto přežitek a rovněž výrazněji podporují začleňování osob s mentálním postižením do společnosti.

Nutno podotknout, že bezmála 69 % mladších respondentů nemá bezprostřední zkušenost se sousedským soužitím se spoluobčany s mentální retardací, nicméně, i v podskupině B převládali (téměř ve dvou třetinách) respondenti, v jejichž okolí nežije nikdo mentálně postižený. Nelze se tedy domnívat, že by se mladší občané města Aš stavěli konzervativněji k problematice začleňování osob s mentálním postižením do zbytku společnosti z toho důvodu, že jim v podstatně větší míře chybí osobní zkušenosti, o něž by mohli své postoje opřít.

9.2.Hypotéza č. 2

Druhá hypotéza, vztažená k veřejnému mínění obyvatel města Aš, byla doslovně formulována takto: *„Očekává se, že respondenti, v jejichž bezprostředním okolí žijí spoluobčané s mentálním postižením, na základě této zkušenosti více podporují jejich začleňování do společnosti na úkor ústavní péče oproti té části veřejnosti, jež běžně nepřichází s osobami s mentálním postižením do styku.“* Obdobně jako při vyhodnocování prvního hypotetického předpokladu i v tomto případě autorka srovnávala dvě dílčí podskupiny respondentů, tentokrát označené písmeny C a D, přičemž rozlišovacím znakem byla odpověď na druhou výzkumnou otázku z online šetření: *„Žije ve Vašem domě nebo sousedství někdo s mentálním postižením?“* Podskupina C, do níž spadají ti respondenti, kteří odpověděli na inkriminovanou otázku

kladně, celkem zahrnovala 15 obyvatel města Aš, zbývajících 29 dotázaných osob bylo přiřazeno do podskupiny D, jelikož dle jejich odpovědí nemají dotyční žádného souseda s mentálním postižením.

Tabulka 5: Srovnání podskupin respondentů C a D - výzkumná otázka č. 1

Kde by podle Vašeho názoru měli žít spoluobčané s mentálním postižením?		
Podskupina	C	D
<i>Neposuzoval/a bych to obecně, ale případ od případu.</i>	53%	83%
<i>V chráněném bydlení</i>	40%	17%
<i>V ústavu</i>	7%	0%

Zdroj: autorka

Jak je zřejmé z výsledků shrnutých v tabulce č. 5, v podskupině C, která aktuálně bydlí v sousedství se spoluobčany s mentálním postižením, panuje výrazně větší příklon k chráněnému bydlení. Čtyři desetiny podskupiny C se domnívají, že by osoby s mentálním postižením měly žít v chráněném bydlení, zatímco u podskupiny D sdílí tentýž názor pouhých 17 % respondentů. Nicméně, v obou srovnávaných podskupinách se nadpoloviční většina obyvatel Aše přiklání k tvrzení „*Neposuzoval/a bych to obecně, ale případ od případu.*“, byť v podskupině D byla četnost této odpovědi o 30 % vyšší.

Pro úplnost pokládá autorka za vhodné zmínit, že se našel i jeden respondent s osobní zkušeností se sdílením domu či sousedství s mentálně postiženými, který se přesto – či možná právě proto – domnívá, že by tito spoluobčané měli pobývat v ústavu. Za příznivý výsledek lze pokládat skutečnost, že ani jeden z respondentů, kterým chybí vlastní zkušenost se sousedy s mentálním postižením, nevyjádřil v dotazníkovém šetření názor, že by automaticky, tedy bez individuálního posouzení situace, měli být svěřeni do ústavní péče.

Tabulka 6: Srovnání podskupin respondentů C a D - výzkumná otázka č. 4, výrok 1

"Souhlasím se začleňováním osob s mentálním postižením do společnosti."		
Podskupina	C	D
<i>Rozhodně souhlasím.</i>	67%	59%
<i>Spíše souhlasím.</i>	33%	31%
<i>Spíše nesouhlasím.</i>	0%	10%
<i>Rozhodně nesouhlasím.</i>	0%	0%

Zdroj: autorka

V rámci empirického ověření třetí hypotézy autorka rovněž porovnávala postoje podskupin C a D k začleňování osob s mentálním postižením do společnosti. Jak předestírá tabulka č. 6, v podskupině C všichni respondenti vyjádřili souhlas s předloženým výrokem, ať už rozhodný nebo váhavější. Naproti tomu v rámci podskupiny B byl procentuální podíl variant „*rozhodně souhlasím*“ i „*spíše souhlasím*“ nižší a zbývajících 10 % dotázaných občanů z Aše, v jejichž sousedství se nevyskytuje nikdo s mentálním postižením, spíše nesouhlasí s integrací těchto spoluobčanů do většinové společnosti.

Na základě všech předestřených dat, shromážděných anonymním online dotazníkem, autorka učinila závěr, že hypotetický předpoklad č. 2 ve znění „*Očekává se, že respondenti, v jejichž bezprostředním okolí žijí spoluobčané s mentálním postižením, na základě této zkušenosti více podporují jejich začleňování do společnosti na úkor ústavní péče oproti té části veřejnosti, jež běžně nepřichází s osobami s mentálním postižením do styku.*“ lze pokládat za verifikovaný. Podskupina respondentů, v jejichž domě či sousedství bydlí spoluobčan/é s mentálním postižením, skutečně ve větší míře vykazuje kladný přístup k začleňování těchto osob do společnosti, a to jak v obecné rovině, tak na konkrétním příkladu služby chráněného bydlení.

9.3. Hypotéza č. 3

Jedním z dílčích záměrů praktické části této bakalářské práce bylo ověřit platnost třetí hypotézy, jež byla nadefinována v následujícím znění: „*Předpokládá se, že existuje příčinná souvislost mezi představou většinové společnosti, že osoby s mentálním postižením potřebují asistenci a dohled, a obavou, že by v případě bydlení mimo ústav mohli být tito spoluobčané nebezpeční, ať už pro své okolí, nebo pro sebe samotné.*“ Verifikaci hypotetického tvrzení autorka práce založila na využití kontingenčních (křížových) tabulek, jež přehledně vizualizují vzájemný vztah dvou statistických znaků.

Tabulka 7: Vzájemná relace výzkumných otázek č. 4 (výrok 2) a č. 5

"Bydlí-li mentálně postižení mimo ústav, může to být nebezpečné pro jejich okolí."					
	Rozhodně souhlasím.	Spíše souhlasím.	Spíše nesouhlasím.	Rozhodně nesouhlasím.	Σ
Asistence	0,0%	4,5%	11,4%	9,1%	25,0%
Dohled	0,0%	2,3%	4,5%	0,0%	6,8%
Obojí	2,3%	20,5%	22,7%	6,8%	52,3%
Ani jedno	0,0%	2,3%	13,6%	0,0%	15,9%
Σ	2,3%	29,5%	52,3%	15,9%	100,0%

Zdroj: autor

Tabulka č. 7 znázorňuje rozložení procentuálních četností, které vznikly křížením otevřené otázky „*Jaké potřeby mají podle Vás osoby s mentálním postižením?*“ a zkoumaných postojů k výroku „*Bydlí-li mentálně postižení mimo ústav, může to být nebezpečné pro jejich okolí.*“

Při bližším pohledu na podskupinu respondentů, jež se domnívá, že mentálně postižení potřebují jak asistenci, tak dohled, se ukazuje, že zde nepanuje názorová shoda o tom, že pobyt mentálně postižených spoluobčanů mimo ústav by mohl představovat hrozbu pro jejich okolí. Naopak, postoje ašských respondentů jsou vcelku rovnoměrně rozpolcené mezi „*spíše souhlasím*“ a „*spíše nesouhlasím*“. Jak rovněž vyplývá z tabulky, 4,5 % dotázaných se domnívá, že mentálně postižení potřebují dohled, přesto spíše nesouhlasí s jejich potenciální nebezpečností pro okolní svět.

Logicky se tedy nabízí otázka, zda se tito obyvatelé města Aše obávají spíše o bezpečnost samotných uživatelů chráněného bydlení, a v tomto dílčím kontextu jim přisuzují potřebu dohledu, nebo zda pracují s utkvělou představou, že narodí-li se jedinec s mentálním postižením, současně je mu dána do vínku potřeba být pod dozorem, jež by měla být naplněna. V tomto bodě autorka pokládá za důležité zmínit, že pocity strachu či nedůvěry, jaké může většinová společnost chovat ke spoluobčanům s mentálním postižením, nemusejí být nikterak logicky opodstatněné, může se rovněž jednat o projev iracionálních obav.

Tabulka 8: Vzájemná relace výzkumných otázek č. 4 (výrok 3) a č. 5

"Bydlí-li mentálně postižení mimo ústav, může to být nebezpečné pro ně samotné."					
	Rozhodně souhlasím.	Spíše souhlasím.	Spíše nesouhlasím.	Rozhodně nesouhlasím.	Σ
Asistence	0,0%	7%	11,4%	6,8%	25,0%
Dohled	0,0%	5%	0,0%	2,3%	6,8%
Obojí	11,4%	20%	18,2%	2,3%	52,3%
Ani jedno	2,3%	2%	11,4%	0,0%	15,9%
Σ	14%	34%	41%	11%	100%

Zdroj: autor

Kontingenční tabulka s pořadovým číslem 8 mapuje vzájemné vazby mezi výzkumnou otázkou „*Jaké potřeby mají podle Vás osoby s mentálním postižením?*“ a míře souhlasu či nesouhlasu respondentů s tvrzením *"Bydlí-li mentálně postižení mimo ústav, může to být nebezpečné pro ně samotné."*

Hodnoty v tabulce nasvědčují následujícím skutečnostem: pakliže se respondenti mají vyjadřovat k nebezpečnosti osob s mentálním postižením vztažené k okolnímu světu, mnohem více se zdráhají projevit rozhodná stanoviska než v případě, kdy se jedná o ochranu mentálně postižených spoluobčanů jako takových. Zatímco s výrokem *"Bydlí-li mentálně postižení mimo ústav, může to být nebezpečné pro jejich okolí."* se rozhodně ztotožnilo pouhých 2,3 % vzorku respondentů, u tvrzení *"Bydlí-li mentálně postižení mimo ústav, může to být nebezpečné pro ně samotné."* se již našlo rozhodných hlasů o 11,4 % více.

U podskupiny respondentů, která zastává názor, že osoby s mentálním postižením potřebují i asistenci, i dohled – a nutno podotknout, že tato podskupina tvořila nadpoloviční většinu z celého vzorku dotazovaných – si opět můžeme povšimnout názorové rozmanitosti. Jedna pětina respondentů spíše souhlasí s tím, že by pobyt mimo ústav mohl ohrozit bezpečí samotných osob s mentálním postižením, ovšem téměř stejně četná skupina s tímto sdělením spíše nesouhlasí – paradoxně se však obě tyto skupiny shodují v představě, že mentální postižení jde ruku v ruce s potřebou asistence a dohledu.

S ohledem na všechna výše uvedená fakta autorka práce dospěla k dílčímu závěru, že třetí hypotézu ve znění „*Předpokládá se, že existuje příčinná souvislost mezi představou většinové společnosti, že osoby s mentálním postižením potřebují asistenci a dohled, a obavou, že by v případě bydlení mimo ústav mohli být tyto spoluobčané nebezpeční, ať*

už pro své okolí, nebo pro sebe samotné.“ nelze pokládat za empiricky ověřenou. Veřejné mínění občanů se v těchto otázkách formuje na základě celé řady proměnných, jež jsou velmi obtížně postihnutebné. Převládající představa, že osoby s mentálním postižením vykazují potřebu asistence a dohledu, nemusí být nutně odvozena od jakýchkoli hrozeb. Může se jednat o projev preventivního protekcionismu, o zarytou představu, že by tito spoluobčané neměli být začleňováni do společnosti, či o prostý předsudek či iracionální strach, jenž ani nemusí vyplývat z jakékoli objektivní zkušenosti.

Hlubší podstatu těchto stereotypních úvah o osobách s mentálními retardacemi by mohl podpořit kvalitativní výzkum, například ve formě hloubkových individuálních rozhovorů. Takovýto výzkum již přesahuje rámec této bakalářské práce, nicméně, autorka je přesvědčena, že podrobnější vhled do mylných představ o osobách s mentálním postižením, jež jsou ve společnosti i nadále zakořeněny, by mohl posloužit jako vodítko, jak tyto stereotypy postupně odstranit, což by mělo v konečném důsledku přispět k začlenění mentálně retardovaných spoluobčanů do společnosti

9.4. Hypotéza č. 4

Čtvrté z předkládaných hypotetických tvrzení se vztahovalo k samostatnému cíli, a sice k porovnání kvality života osob s mentálním postižením v DOZP „PATA“ v Hazlově a v CHB v Aši ze subjektivního pohledu klienta. Hypotéza č. 4 konkrétně zněla: *„Pracuje se s domněnkou, že subjektivní spokojenost klientů závisí na míře svobody a autonomie, kterou jim poskytuje bydlení.“*

Empirické ověření hypotézy vycházelo ze šesti individuálních rozhovorů s klienty, které byly realizovány koncem června 2014, tedy bezmála půl roku poté, co se tyto osoby s mentálním postižením odstěhovaly z DOZP „PATA“ Hazlov a začaly využívat služeb chráněného bydlení v Aši. Jak již autorka nastiňovala v rámci subkapitoly 7.2 s názvem Individuální rozhovory s klienty, ze zaznamenaných výpovědí uživatelů chráněného bydlení číší všeobecná spokojenost se stávajícím řešením bydliště, což dokládají i výše citované výroky.

Společným rysem, kterého si lze povšimnout u výpovědí všech šesti klientů, je radost, pramenící jak ze samotného procesu osvojování si nových dovedností, tak z výsledné schopnosti zastávat tu či onu každodenní činnost samostatně. Klienti svými slovy oceňují vyšší míru soukromí i individuálního přístupu, jakou jim poskytuje chráněné bydlení oproti ústavní péči, v rámci níž bylo nutné řadu aktivit realizovat skupinově, na základě jednotného režimu.

Na základě individuálních rozhovorů s klienty chráněného bydlení v Aši, jež měla autorka možnost posoudit, se přiklonila k názoru, že *subjektivní spokojenost klientů skutečně závisí na míře svobody a autonomie, kterou jim poskytuje bydlení*, jinými slovy, že lze čtvrtou výzkumnou hypotézu pokládat za empiricky ověřenou. Služba chráněného bydlení, jež principiálně vychází z filosofie, v níž hrají důležitou roli klientova svoboda i autonomie, obecně generuje vyšší míru spokojenosti oproti bydlení v ústavu.

Současně je však třeba mít na paměti, že klientova svoboda i autonomie je do jisté míry limitovaná závažností jeho mentální retardace, díky čemuž je asistence profesionálně školeného asistenta nepostradatelnou součástí služby chráněného bydlení. Zároveň by bylo na místě zachovávat silný respekt k individualitě každé osoby s mentálním postižením, a to i v případech, jež se z výše prokázané hypotézy vymykají, tedy u klientů, jimž by institut chráněného bydlení případně vyhovoval méně než život v ústavu.

9.5. Hypotéza č. 5

Autorka se kromě veřejného mínění ašských spoluobčanů a postojů samotných uživatelů chráněného bydlení zabývala problematikou ještě ze třetího úhlu pohledu, konkrétně studovala samostatnost klientů na základě hodnocení, jež mají v popisu práce přidělení asistenti. K tomuto třetímu cíli bakalářské práce se vztahovalo poslední hypotetické tvrzení: *„Očekává se, že srovnáme-li v odstupu 8 měsíců, prožitých v chráněném bydlení, známky jednotlivých klientů, jimiž asistent objektivně hodnotí dosaženou úroveň samostatnosti na pětistupňové hodnotící škále, hodnoty jednotlivých*

klientů budou značně rozptýlené, neboť dílčí pokroky vždy závisí na individuálních schopnostech klienta.“

Pro účely vyvrácení či potvrzení příslušné hypotézy byl, nejpodstatnější poslední řádek tabulky č. 1, s níž autorka pracovala již na straně 35. K posuzování rozptýlenosti zde použila variační rozpětí jakožto statistickou charakteristiku, jež obecně udává rozdíl mezi největší a nejmenší hodnotou statistického souboru. V tomto případě tedy vždy jde o variační rozpětí 11 průměrných hodnot, které udávaly průměrný pokrok jednotlivých klientů v jedné z 6 skupin činností, kvantifikovaný jako rozdíl mezi zářijovým a lednovým hodnocením na klasifikační škále 1 až 5. Pro vyšší přehlednost analýzy nyní autorka uvádí tytéž výsledné hodnoty znovu, v rámci samostatné tabulky 9.

Tabulka 9: Variační rozpětí průměrného pokroku v samostatnosti klientů v různých činnostech

Oblast samostatnosti	Domácnost	Vaření	Nakupování	Osobní záležitosti	Léky, lékaři	Orientace v okolí
Variační rozpětí	2,00	1,66	2,50	2,17	2,00	2,50

Zdroj: autorka

Výsledné hodnoty ukazují, že průměrné zlepšení, jakého zkoumaní klienti dosáhli mezi lednem a zářím 2014 v otázkách samostatnosti, se v daných šesti kategoriích individuálně lišilo o 1,66 – 2,5 stupně, což na pětistupňové známkovací škále lze stěží pokládat za zanedbatelný rozdíl. Naopak, i provedené empirické šetření nasvědčuje tomu, že mezi uživateli chráněného bydlení pozorují asistenti nemalé rozdíly z hlediska postupného osamostatňování se, přičemž největší rozptýlenost hodnot se týká nakupování a orientace v okolí.

Na základě výše uvedených propočtů si autorka troufá tvrdit, že pátou hypotézu lze pokládat za empiricky ověřenou - skutečně se tedy naplnilo očekávání, že dílčí pokroky na cestě za dosahováním samostatnosti uživatelů chráněného bydlení jsou velmi individuální záležitostí, čemuž nasvědčují značně rozptýlené hodnoty zlepšení

jednotlivých klientů, vycházející ze skutečných dat asistentů chráněného bydlení v Aši a přilehlém okolí.

ZÁVĚR

Ústředním motivem této bakalářské práce je sociální služba chráněné bydlení, která oproti institucionalizovaným Domovům pro osoby se zdravotním postižením představuje moderní a autonomní alternativu bydlení pro spoluobčany s mentální retardací, jež by měla výrazně přispět k jejich začleňování do většinové společnosti. Autorka práce přibližuje celou problematiku nejen na bázi komplexního shrnutí teoretických poznatků, ale především na základě dvou konkrétních příkladů z praxe, a sice Domova pro osoby se zdravotním postižením „PATA“ Hazlov a chráněného bydlení ve městě Aše, jež zde bylo nově zřízeno v rámci procesu transformace a deinstitucionalizace.

Hlavním cílem výzkumu, který spadá do praktické části této bakalářské práce, bylo zjistit, jaké je povědomí veřejnosti v Aši o životě lidí s lehkým či středním mentálním postižením, ať už v rovině obecných představ, či v kontextu ústavní péče a chráněného bydlení. Dále se zjišťovala míra spokojenosti klientů, kteří odešli z DOZP „PATA“ Hazlov do chráněného bydlení v Aši začátkem roku 2014, a její závislost na autonomii a svobodě, jakou tato zdejší sociální služba poskytuje. Posledním dílčím cílem této bakalářské práce bylo i objektivní posouzení přínosů chráněného bydlení pro jeho uživatele, a to z hlediska zvyšování autonomie. Pro naplnění těchto cílů bylo nezbytné ověřit, zda byly vyslovené hypotézy potvrzeny či vyvráceny.

Z anonymního dotazníkového šetření, do něhož se prostřednictvím virtuálně šířeného dotazníku zapojilo 44 osob s trvalým bydlištěm v Aši, vyplynulo, že s kladným postojem k začleňování osob s mentálním postižením do většinové společnosti se ve větší míře setkáme u respondentů starších 25 let a rovněž u respondentů, kteří již absolvovali osobní zkušenost se sousedským soužitím s mentálně retardovanými spoluobčany. Bezsporně lze pokládat za pozitivní fakt, že ta část ašské veřejnosti, jež se bezprostředně setkala s uživateli chráněného bydlení, tuto službu vnímá pozitivně, a že i občané, kteří po dlouhé roky pamatují ústavy jakožto univerzální instituce, pečující o mentálně retardované, nepreferují jakoukoli ostrakizaci této skupiny občanů.

V rámci analýzy veřejného mínění byly dále podrobeny zkoumání stereotypní úvahy o potřebách osob s mentálním postižením, jimž veřejnost často mylně přisuzuje svébytnou potřebu asistence a dozoru, což může představovat myšlenkovou bariéru v přijetí mentálně retardovaných občanů mezi sebe. Protekcionistické sklony vůči osobám s mentální retardací se projevily i v rámci vzorku dotazovaných obyvatel Aše, kde se nadpoloviční většina respondentů domnívá, že občané s lehkým či středním mentálním znevýhodněním potřebují, aby jim někdo asistoval a dohlížel na ně.

Na bázi křížové analýzy se, nicméně, nepodařilo jednoznačně prokázat, že by onen předsudek pramenil konkrétně ze strachu, že by se osoby mentálně retardované mohly vlivem pobytu mimo stát nebezpečnými, a to jak pro své okolí, tak pro sebe samotné. Autorka práce se domnívá, že právě tato oblast by měla být podrobena hlubší, kvalitativní analýze, jelikož právě porozumění podstaty nedůvěry, již někteří jedinci chovají k chráněnému bydlení, by mohlo napomoci cíleně nasměrovat osvětu a nabourat zažitá stereotypy o mentálně postižených.

Dalším dílčím cílem, jehož naplnění si autorka bakalářské práce v úvodu vytyčila, bylo zmapování spokojenosti klientů, kteří mohou na základě osobní zkušenosti porovnat život v DOZP „PATA“ Hazlov a v chráněném bydlení v Aši. Z dostupných záznamů individuálních rozhovorů se šesti klienty vyplynulo, že mezi nimi panuje všeobecná spokojenost s touto sociální službou. Proces spolupráce s asistentem, za účelem postupného osamostatňování se a osvojování si nových dovedností, který k chráněnému bydlení neodmyslitelně patří, vnímají jeho uživatelé kladně, stejně jako nově nabytou vyšší míru svobody a autonomie. V praxi se potvrdilo, že právě na těchto faktorech do jisté míry závisí pociťovaná spokojenost či nespokojenost s bydlením.

Pomyslnou třetí rovinu, jež byla v práci zohledněna, představuje pohled asistenta, který má v popisu práce nejen každodenní kontakt se svěřeným klientem, ale také objektivní zhodnocení individuálních pokroků v samostatnosti, jež se navíc promítá do velmi široké škály činností. Evidence vývoje samostatnosti 11 klientů v průběhu 8 měsíců, strávených v ašském chráněném bydlení, byla podrobena detailnímu statistickému rozboru, na jehož základě se podařilo empiricky prokázat, že pro dílčí

pokroky klientů je typická značná různorodost a rozptýlenost. I tento dílčí závěr autorku utvrzuje v názoru, že klíčovým principem při práci s osobami mentálně postiženými, by měl být především respekt k individualitě daného jedince, jeho specifickým potřebám, vrozeným vlohám a osvojeným schopnostem.

Nesporný přínos této bakalářské práce lze na jedné straně spatřovat v názorném přiblížení veřejného mínění obyvatel města Aše, které panuje o osobách s mentálním postižením a o souvisejících sociálních institucích a službách. Na straně druhé však práce sama o sobě může fungovat jako ucelený zdroj informací pro ty, kteří běžně nepřicházejí do styku se spoluobčany, jenž jsou mentálně retardováni, přesto by si však rádi vytvořili konkrétní představu o tom, jak funguje ústavní péče a chráněné bydlení. Rovněž úryvky z individuálních rozhovorů s uživateli chráněného bydlení poskytují velmi cenný vhled do toho, jak dotyční subjektivně vnímají a prožívají život v něm. Právě schopnost většinové společnosti porozumět potřebám osob s mentálním postižením a lidsky se do nich vcítit by měla být základním kamenem harmonické koexistence mentálně zdravých a mentálně retardovaných jedinců.

SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

ČERNÁ, M. *Česká psychopedie*. 1. vyd. Karolinum, 2008. 222 s. ISBN 978-80-246-1565-3.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výskumu*. Bratislava: Universita Komenského Bratislava, 2008. ISBN 978-80-223-2391-8

KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. Vyd. 3. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n.p., 1985. Str. 740.

MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X

MATOUŠEK, O. *Ústavní péče*. Praha: SLON, 1999. ISBN 80-85850-76-1

NOVOSAD, L. *Základy speciálního poradenství: struktura a formy poradenské pomoci lidem se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-197-5

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006

ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace*. Praha. Portál 2006. ISBN 80-7367-060-7

ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace: vzdělání, výchova, sociální péče*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. 192 s. ISBN 80-7178-821-X

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA. *Jak vypracovat Bakalářskou, diplomovou, rigorózní a disertační práci*. 4. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2012. ISBN 978-80-7452-024-2

ÚLEHLA, I. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. 128 s. ISBN 8086429369.

Legislativní norma:

Zákon č. 108/2006 sb. O sociálních službách

Internetové zdroje:

Národní centrum podpory transformace sociální služeb. [online] [cit. 2014-08-23]

Dostupné na WWW: <www.trass.cz>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Kritéria transformace, humanizace a deinstitucionalizace vybraných služeb sociální péče*. Květen 2009. [online] [cit. 2014-12-28] Dostupné na WWW:

<http://www.mpsv.cz/files/clanky/7059/Doporuceny_postup_3_2009.pdf>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Sociální služby*. [online] [cit. 2014-12-20]

Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/18661>>

Koncepce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti. [online][cit. 2014-08-18] Dostupné na WWW:

<http://www.rezidencnipecce.cz/dokumenty_ke_stazeni/archiv/Koncepce.pdf>

Časopis Mensy České republiky. *Intelligence a její měření*. [online][cit. 2015-1-22]

Dostupné na WWW: <http://casopis.mensa.cz/veda/intelligence_a_jeji_mereni.html>

Český statistický úřad. *Obyvatelstvo*. [online] [cit. 2014-11-20] Dostupné na WWW:

<www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_lide>

Seznam obrázků

Obrázek 1: Struktura respondentů dle pohlaví.....	30
Obrázek 2: Struktura respondentů dle vzdělání	31
Obrázek 3: Vyhodnocení otázky č. 1	32
Obrázek 4: Vyhodnocení otázky č.2	33
Obrázek 5: Vyhodnocení otázky č. 3	34
Obrázek 6: Vyhodnocení otázky č. 4 - výrok 1.....	35
Obrázek 7: Vyhodnocení otázky č. 4 - výrok 2.....	36
Obrázek 8: Vyhodnocení otázky č. 4 - výrok 3.....	37
Obrázek 9: Vyhodnocení otázky č. 4 - výrok 4.....	38
Obrázek 10: Vyhodnocení otázky č. 4 - výrok 5.....	39
Obrázek 11: Vyhodnocení otázky č. 4 - výrok 6.....	40
Obrázek 12: Vyhodnocení otázky č. 5	41

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vyhodnocení vývoje individuální samostatnosti klientů (leden - září 2014).....	45
Tabulka 2: Srovnání podskupin respondentů A a B - výzkumná otázka č. 1.....	47
Tabulka 3: Srovnání podskupin respondentů A a B - výzkumná otázka č. 4, výrok 1	48
Tabulka 4: Srovnání podskupin respondentů A a B - výzkumná otázka č. 4, výrok 6	48
Tabulka 5: Srovnání podskupin respondentů C a D - výzkumná otázka č. 1.....	50
Tabulka 6: Srovnání podskupin respondentů C a D - výzkumná otázka č. 4, výrok 1	50
Tabulka 7: Vzájemná relace výzkumných otázek č. 4 (výrok 2) a č. 5.....	52
Tabulka 8: Vzájemná relace výzkumných otázek č. 4 (výrok 3) a č. 5.....	53
Tabulka 9: Variační rozpětí průměrného pokroku v samostatnosti klientů v různých činnostech	56

Seznam příloh

Příloha A – Individuální plán.....	II
Příloha B – Dotazník pro veřejnost.....	III
Příloha C – Dotazník spokojenosti klienta.....	VII
Příloha D – Transkripce individuálních rozhovorů s klienty CHB Aš.....	IX
Příloha E – Ukázka tabulky vývoje samostatnosti.....	XXXVII
Příloha F – Fotografie uživatelů Chráněného bydlení Aš.....	XXXIX

PŘÍLOHY

Příloha A

INDIVIDUÁLNÍ PLÁN

Individuální plán:

(náležitosti)

Moje jméno:

Jméno klíčového asistenta:

Přeji si, chci se naučit, chtěl/a bych pomáhat s:

Kdo na to přišel:

Jaký to má pro mě význam:

Kdo a jak mi pomůže:

Co v souvislosti s tím zvládnou sám/a:

Jak to uděláme, jak budeme spolupracovat:

Realizace plánu, jaký je vývoj:

Datum vyhodnocení – revize, co jsme dokázali:

Konečné vyhodnocení - co se podařilo, co ne, co uděláme, zkusíme znovu:

Podpis klienta:

Podpis klíčového asistenta:

Příloha B

DOTAZNÍK PRO VEŘEJNOST

Chráněné bydlení ve městě Aš

Vážený respondente,

provádím výzkumné šetření do mé bakalářské práce, ve které zpracovávám informace týkající se kvality života osob s mentálním postižením. Zajímá mne pohled veřejnosti na nově vzniklou sociální službu chráněné bydlení v Aši. Anonymní dotazník je určen obyvatelům Aše.

Chtěla bych Vás tímto požádat o Váš čas a předem poděkovat za ochotu a spolupráci při vyplňování dotazníku.

Romana Bartošová

*Povinné pole

Kde by podle Vašeho názoru měli žít spoluobčané s mentálním postižením? *

Vyberte, prosím, pouze jednu možnost.

- V ústavu
- V chráněném bydlení
- Neposuzoval/a bych to obecně, ale případ od případu.

Žije ve Vašem domě nebo sousedství někdo s mentálním postižením? *

Vyberte, prosím, pouze jednu možnost.

- Ano
- Ne

Pokud ano, jak toto bezprostřední soužití hodnotíte? *

Můžete vybrat i více možností, se kterými se ztotožňujete.

- Je bezproblémové.
- Se sousedy s mentálním postižením příliš nepříjdu do styku.
- Nijak se neliší od soužití s ostatními sousedy.

- Zprvu jsem se k němu stavěl/a skepticky, ale na základě osobní zkušenosti jsem změnil/a názor.
- Je komplikované.
- Utvrdilo mě v názoru, že by mentálně postižení měli žít raději v ústavu.
- V mém okolí nežije nikdo s mentálním postižením.

Souhlasíte s následujícími výroky? *

Vyberte pouze jednu možnost u každého výroku.

Souhlasím se začleňováním osob s mentálním postižením do společnosti.

- Rozhodně souhlasím.
- Spíše souhlasím.
- Spíše nesouhlasím.
- Rozhodně nesouhlasím.

Bydlí-li mentálně postižení mimo ústav, může to být nebezpečné pro jejich okolí.

- Rozhodně souhlasím.
- Spíše souhlasím.
- Spíše nesouhlasím.
- Rozhodně nesouhlasím.

Bydlí-li mentálně postižení mimo ústav, může to být nebezpečné pro ně samotné.

- Rozhodně souhlasím.
- Spíše souhlasím.
- Spíše nesouhlasím.
- Rozhodně nesouhlasím.

Život v chráněném bydlení je oproti ústavu svobodnější, plnohodnotnější.

- Rozhodně souhlasím.
- Spíše souhlasím.
- Spíše nesouhlasím.
- Rozhodně nesouhlasím.

Nemám jasnou představu, jak funguje chráněné bydlení.

- Rozhodně souhlasím.
- Spíše souhlasím.
- Spíše nesouhlasím.
- Rozhodně nesouhlasím.

Zavírání osob s mentálním postižením do ústavu pokládám za přežitek.

- Rozhodně souhlasím.
- Spíše souhlasím.
- Spíše nesouhlasím.
- Rozhodně nesouhlasím.

Jaké potřeby mají podle Vás osoby s mentálním postižením? *

Vyberte, prosím, všechny možnosti, které uznáte za vhodné.

- Bezpečí
- Seberealizace
- Pochopení
- Asistence
- Dohled
- Láska
- Sexuální potřeby
- Soukromí
- Svoboda
- Jiné:

Pohlaví *

Vyberte, prosím, pouze jednu možnost.

- Muž
- Žena

Věk: *

Vyplňte, prosím, Váš věk číslicí.

Bydliště:

Potvrzuji, že trvale bydlím v Aši.

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *

Vyberte, prosím, pouze jednu možnost.

- ZŠ
- SŠ bez maturity
- SŠ s maturitou
- VOŠ
- VŠ

Příloha C

DOTAZNÍK SPOKOJENOSTI KLIENTA

1. ZDRAVÍ A EMOCE:

- a) **Jste spokojen/a se svými lékaři, s jejich jednáním a přístupem?**
- b) **Máte často dobrou náladu?**
- c) **Trápí Vás něco?**

2. PRÁCE

- a) **Učíte se rád/a nové věci?**
- b) **Jste někde zaměstnán/a, pracujete?**
- c) **Myslíte si, že potřebujete pomoc?**

3. PENÍZE:

- a) **Víte, kolik dostanete za měsíc peněz?**
- b) **Víte, kolik utratíte za měsíc peněz?**
- c) **Šetříte si peníze?**
- d) **Jste spokojen/a s tím, jak Vám asistent/ka pomáhá s penězi?**

4. BYDLENÍ:

- a) **Jste spokojen/a s tím, kde a jak bydlíte?**
- b) **Líbí se Vám okolí?**
- c) **Vyhovují Vám spolubydlící/partner/partnerka?**
- d) **Jste spokojen/a s věcmi, které máte doma?**
- e) **Jste spokojen/a s tím, jak Vám doma pomáhá asistent/asistentka?**

5. VOLNÝ ČAS:

- a) **Máte hodně volného času?**
- b) **Trávíte svůj volný čas podle toho, jak chcete (sport, kultura, zábava)?**

- c) Máte raději klid nebo hodně lidí kolem sebe?**
- d) Jak se dozvídáte o tom, co se kde děje v Aši, abyste tam mohl/a jít?**

6. PARTNERSTVÍ A SEXUALITA

- a) Máte partnera/partnerku?**
- b) Vyhovuje Vám (pokud máte partnera) jak teď spolu žijete?**
- c) Máte dostatek příležitostí navázat vztah?**

7. PŘÁTELÉ, ZNÁMÍ, PŘÍBUZNÍ

- a) Píšete si nebo voláte s příbuznými?**
- b) Píšete si nebo voláte s přáteli?**
- c) S ostatními lidmi vycházíte dobře?**

8. CHTĚL/A BYSTE NĚCO DODAT?

TRANSKRIPCE INDIVIDUÁLNÍCH ROZHovorŮ S KLIENTY CHB AŠ

ANNA P.

27. 6. 2014

„Na co nerada vzpomínáš?“

Já byla od malička víš jako mimino, já sem v ústavu, nerada, to já brečím. Mně je líto, nebudu říkat. Teta mne dala do popelnice, našli mně řádová sestřička, pak já byla v nemocnici. Maminka nevěděla vůbec kde sem a pak Laděnka (bývalá sociální pracovnice) psala mamince dopis. Já byla v děcáku, pak v Klatovech, v Plesný a pak Mnichov eště a pak byla Pata. Já všude vidim pejska teď. Nemám pejska.

„Na co vzpomínáš ráda?“

Já byla šťastná, my jeli na tábor. Já měla radost, když my měli pejska. Předtím my makali spolu s Maruškou, s tebou...na Patě byli ty starý lidi, co my znali. Vánoce, přišla Maruška. Já měla Dininku ráda, paní ředitelku.

„Myslíš na to, co bude?“

Čekáme zahradu. Chci velkýho pejska. My měli v Mnichově koně. Černýho a velkýho. Čekám papírek od soudu, co bude. Baráček se zahradou. My měli slíbený u Teska baráček, co my chtěli, nám řekl pan ředitel. Až budeme mít baráček zahradou, my budeme mít pejska.

Jak se teď máš?

Teďko sem spokojená takle. Takle dobrý je to, my chodíme sem sednout, tady je hezky (terasa u restaurace Na lípanech).

DOTAZNÍKY:

DOTAZNÍK SPOKOJENOSTI KLIENTA:

Anna P.

1. ZDRAVÍ A EMOCE:

a) Jste spokojen/a se svými lékaři, s jejich jednáním a přístupem?

Já tamtoho nechci doktora, ty víš, co mne udělal. Já neumím říct, nejde to. Choval se divně, slíkej se celá, já styděla. Já nemohla sedět vůbec. Ty co mi léčili tu nohu sou lepší s tou sestřičkou. Já měla tu otevřenou nohu, ty sou lepší. Tady chodím k doktorce, já taky bojím, je hodná, jo jo je, pořád se mnou povídá a on ne právě. Prej neboj, nebude bolet...a on nic.

b) Máte často dobrou náladu?

No někdy jo a někdy ne. Já sem nasraná, tak udělám takhle (ukazuje, jak někoho škrtí). Náladu mi zvedne Anička, Nataša, Alenka a Maruška naše a Zuzanka a Ty a moje šéfka. Taky culík (myslí tím Vildu Bártu). Je to culík, já neumím jméno říct a krokodýl (myslí tím Janu

c) Trápí Vás něco?

Ne. Už ne. A dyby, tak čtyrma očima vpálím nebo řeknu tebe nebo Aničce.

2. PRÁCE

a) Učíte se rád/a nové věci?

Já umím všecko, já nebojím práci. Já umím v prádelně, já makala, ty víš, umím pračku pustit tam ty veliký, víš, větším prádlo venku, po tom mě stejská. Doma taky, ale venku nemůžu vššet. My nemáme kam, ach jo. Já pořád na hřbitově dělám, mně baví tam, ona je spokojená šéfka ze mně.

b) Jste někde zaměstnán/a, pracujete?

Jo. Tam dělám u šéfky Májová.

c) Myslíte si, že potřebujete pomoc?

Ne mi stačí tuto, já sem spokojená.

3. PENÍZE:

a) Víte, kolik dostanete za měsíc peněz?

Já nevím, tuto nevím. Oni neřeknou kolik platíme. No chci ten papír, jak má Míla. Takovej eště nemám.

b) Víte, kolik utratíte za měsíc peněz?

Pracuju teď s Aničkou. Já kreslím obálky normálně tam dávám peníze obálku, já ukážu, neumím takle říct (a vytáhne svůj plán na hospodaření), já malovala. Červená je spoření, zelená je věci, modrá je výlet, auto, tmavá modrá je nanuky, zmrzlinu a zvířata. A tady tuty obálky já lepím sešity, co já koupím, jo, všechny takhle. Tady v pátek já dostanu peníze tři pět a nula dostanu kapesný. Třeba náký bonbony koupím a takový.

c) Šetříte si peníze?

Ano, šetřím, hodně.

d) Jste spokojen/a s tím, jak Vám asistent/ka pomáhá s penězi?

Ano sem spokojená teď.

4. BYDLENÍ:

a) Jste spokojen/a s tím, kde a jak bydlíte?

Ano ano. Změnila bych hodně, ale takle sem spokojemá s Mirkem, ale mně stejská pejskem, to je moje slovo.

b) Líbí se Vám okolí?

Jo.

c) Vyhovují Vám spolubydlící/partner/partnerka?

Joooo. Nevyměním vůbec. My dlouho spolu.

d) Jste spokojen/a s věcmi, které máte doma?

Teďko já spokojená a Mirek maká.

e) Jste spokojen/a s tím, jak Vám doma pomáhá asistent/asistentka?

Jo jo.

5. VOLNÝ ČAS:

a) Máte hodně volného času?

Jo dobrý je to. Makam. Poslouchám písničky a tak.

b) Trávíte svůj volný čas podle toho, jak chcete (sport, kultura, zábava)?

My chodíme procházkou, pěšky. .

c) Máte raději klid nebo hodně lidí kolem sebe?

Ne mi nevadí lidi takle.

d) Jak se dovídáte o tom, co se kde děje v Aši, abyste tam mohl/a jít?

Od Mirka a Aničky.

6. PARTNERSTVÍ A SEXUALITA

a) Máte partnera/partnerku?

Mám Mirka, nikoho jinýho nemám. Nevyměním ho.

b) Vyhovuje Vám (pokud máte partnera) jak teď spolu žijete?

Jo, dobře žijeme spolu, vid'?

c) Máte dostatek příležitostí navázat vztah?

Nechci nikoho, mám.

7. PŘÁTELÉ, ZNÁMÍ, PŘÍBUZNÍ

a) Píšete si nebo voláte s příbuznými?

Ne s nikým.

b) Píšete si nebo voláte s přáteli?

Mám. Aničku, Marušku... tady mám kamarádky taky, tancuju.

c) S ostatními lidmi vycházíte dobře?

Dobře. Je lepší ten s pejskem, s námi povídá teď kom. Bydlí tam.

8. CHTĚL/A BYSTE NĚCO DODAT?

My chceme zpátky Marušku. Ne už nic. Ona poslala ty fotky z tábora, ukážu.

S Aničkou vedla rozhovor a otázky pokládala: Romana B.

Ivetka

17. 6. 2014

ROZHOVORY:

Pobíhá po pokojíku a ukazuje mi nový foťák, zajímá se, jak si vyndá ty fotky do toho počítače, co mám s sebou.

„Na co nerada vzpomínáš?“

Dlouho ticho „radši na to nemyslim.....“

„Na co vzpomínáš ráda?“ „..jenom na chatu mám hezkou vzpomínku, jsme tam mívali zahrádku, už ji Zlatka sestřenice prodala..“

„Myslíš na to, co bude?“

„...a co bude v budoucnosti? Tak co bude? Nevím. Už bych žádný zvířátko nechtěla, vždycky mají nějaký nemoce ty zvířátka...“Proč zase nejde elektrika, koukám, něco opravujou?....

„Jak jsi spokojena se svou asistentkou?“

„...s Verčou? Sem spokojená, líbí se mi, pracuje se mnou. Děláme tadyty penízky a píšeme nějaký písmenka a to mě baví.“

DOTAZNÍKY:

DOTAZNÍK SPOKOJENOSTI KLIENTA:

Ivetka

1. ZDRAVÍ A EMOCE:

a) Jste spokojen/a se svými lékaři, s jejich jednáním a přístupem?

Jak se menuje ten doktor, co tady chodíme k němu, já to nevyslovím to jméno, je trošku protivnej, nevím já moc doktorům nedůvěřuju, nerada chodim k některem doktorům.

Potom ještě chodíme k ženskému, to je Matoušek myslím. Ten je hodnej aspoň. Tak jdu jenom na kontrolu akorát.

b) Máte často dobrou náladu?

Spíš ne. Včera mi Anička dala kvůli jídlu facku, protože vybírá mi jídlo z lednice někdy. Furt kašle je to nepříjemný. Kdyby za mnou aspoň někdo přijel se podívat.

c) Trápí Vás něco?

Sem se ptala tady toho opatrovníka, jestli můžu vidět někdy tu Zlatku sestřenicí. Říkal, že sežene nějaký kontakty na tu Zlatku. Jsme se tenkrát nepohodli kvůli Pepíkovi jejímu manželovi. Jednou za mnou přišla nějaká přiožralá a nechtěla se mnou ani mluvit, sem asi něco provedla, já nevím co.

2. PRÁCE

a) Učíte se rád/a nové věci?

Mohla bych si ušetřit na nějakou dovolenou třeba? Kdybych pracovala víc? Majka z Paty mi říkala, že nejsem společenská ani na dovolený, to žádná pravda není, že jo. Koho potom budu mít za klíčovou? A Magda tady zůstane? Je mi sympatická.

b) Jste někde zaměstnán/a, pracujete?

Ve Františkových lázních, teda hotel. A víš že jsem byla taky jednou bez tý asistentky v práci? To bylo v pátek. Pomohly mně pokojský. Akorát tady mám tu výplatnici, tady někde. Jsem ráda, že pracuju, ale jenom do podzimu, tam se pak zavírá, v létě se pracuje. Nevím, co udu dělat přes zimu.

c) Myslíte si, že potřebujete pomoc?

Dneska sem nevěděla, který tam do pračky patří máchadlo. Mám jít s tím mým zvířátkem k doktoru, když je vopelíchaná, Já nevím. (křeček Kačka). Pojedu zítra autobusem nebo autem? Někdy nevím.

3. PENÍZE:

a) Víte, kolik dostanete za měsíc peněz?

Ne ne

b) Víte, kolik utratíte za měsíc peněz?

Nevím. Nesladím, nepiju kafe, nemaluju se, taklenc mi to vyhovuje. Píšu si tamten sešit

a

lepím tam takovýto, co si koupím.

c) Šetříte si peníze?

Tady mám něco v peněžence. To sem chtěla, to co mi přijde z té práce, ta výplata, bych si něco chtěla nechat a půlku dát na stranu, třeba na tadyto na ten foťák pouzdro.

Podívejte se, je to tady hezký?

d) Jste spokojen/a s tím, jak Vám asistent/ka pomáhá s penězi?

Jo. A jak to bude příští rok?

4. BYDLENÍ:

a) Jste spokojen/a s tím, kde a jak bydlíte?

Jsem.

b) Líbí se Vám okolí?

Jo, líbí i soused je tady na nás hodnej.

c) Vyhovují Vám spolubydlící/partner/partnerka?

Anička mi trochu vadí. Marta dobrý, ale včera byla nějaká divná.

d) Jste spokojen/a s věcmi, které máte doma?

Třeba nešlo by udělat tady něco s těma plyšákama? Někomu bych je dala, ale Kačenku si nechám.

e) Jste spokojen/a s tím, jak Vám doma pomáhá asistent/asistentka?

Jo. Můžu se tě na něco zeptat? Dá se fotit různé věci tady s tím foťákem? Neumím s ním moc.

A na co je tohle k té televizi? Taklenc je to dobrý.

5. VOLNÝ ČAS:

a) Máte hodně volného času?

A čeho asi? Jedině tadyto zvířátko, to je taky můj zájem? Tady žádný kino není asi, vid', šla bych. Moc ho nemám, co mám asi dělat, že jo.

b) Trávíte svůj volný čas podle toho, jak chcete (sport, kultura, zábava)?

Proč nemám tady aspoň nějakou zahrádku?

c) Máte raději klid nebo hodně lidí kolem sebe?

Hodně lidí kolem sebe. Moc sama ne..

d) Jak se dovídáte o tom, co se kde děje v Aši, abyste tam mohl/a jít?

Mluvili o něčem o víkendu, o nějakým něčem, tady mluvili. Nevím, co se tady děje, akorát ten Patafest, budou zase na podzim nějaký plesy nebo co?

6. PARTNERSTVÍ A SEXUALITA

a) Máte partnera/partnerku?

Jenom kamaráda. Nechci ho za partnera. Jinak si rozumíme, ale někdy je protivnej, je starej.

A strašně žárlí.

b) Vyhovuje Vám (pokud máte partnera) jak teď spolu žijete?

c) Máte dostatek příležitostí navázat vztah?

Asi není moc šancí, že ne, já nevím. A koho asi? Ale neříkejte to nikomu, že ne.

7. PŘÁTELÉ, ZNÁMÍ, PŘÍBUZNÍ

a) Píšete si nebo voláte s příbuznými?

Jeno m mám dva příbuzný, zbytek moc ne, ale mám ještě v Plzni asi a v Klatovech.

b) Píšete si nebo voláte s přáteli?

Moc ne, jedině se Standou, ale někdy mu to pípnu.

c) S ostatními lidmi vycházíte dobře?

Dycky ten, co nám dává kytičky, s tím vycházím dobře. S tím nahoře s tím sousedem už je to taky dobrý. Byla tady nová asistentka, umí hezky háčkovat.

8. CHTĚL/A BYSTE NĚCO DODAT?

Ne. A víš co, mně tady vadí s tou ledničkou. Už je to všechno. Máš hezkej přístroj tadyten. A myslíš, že tady na mně někdo bude mít čas?

S Ivetou vedla rozhovor a otázky pokládala: Romana B.

ROZHOVORY:

Marie

17.4.2014

Paní **M.T. (62let)** si povídá velmi ráda. Uvařila mi kávu, potom seděla, usmívala se, občas napomenula kocoura Lukáše, aby neshodil květináč z okna a svého přítele, o kterého má starost, protože má kýlu.

M.T.: „...tak, Romanko, už to máš zalitý... a ty víš táto, že nesmíš tahat bedýnky, aby ti neprasklo....Lukášku to nedělej, já ti dám ty jeden....Chceš vidět ten ubrus, jakej kus mám?“

„Na co nerada vzpomínáš?“

M.T.: „...na ten bordel tady jak byl před tím tady doma než sme se stěhovali...“.

Potom se dlouze zamyslí: „...na ty hádky, dycky mi naštváli, když jsem chtěla dělat něco jinýho...tam se muselo pořád udělat svojí povinnost no...nemohla sem sama chodit na ty dlouhý vycházky.“...u holek se muselo pořád vytírat, prádlo srovnávat vytřídit a značky dát, my chodili na vycházky všichni, vadila mi J., byla protivná, byl křik v jídelně mi to vadilo ale neřekla sem to. Bolely mi záda prej to nic není...protože sem se starala tenkrát o ležáky...pak taky jak P. říkal srovnejte se, budeme dělat úklid...“

„Na co vzpomínáš ráda?“

M.T.: „...no že se to změnilo a je to lepší, protože to byla legrace. Taky na Patě na Silvestra jednoho jak pořád říkali někdo vyhraje někdo ne...a teď sem tady. Dyž sem byla moc malá, přijel dycky strejda v tom autě a říkal mamince ať mi ustrojí a připraví jídlo s sebou a potom mi vzal do auta a potom sem jela do těch kasáren. Tam sem vojákovi vzala odznaky, bavila sem se s nima. Potom když sem chodila do té první třídy

mi kamarádky přinesly panenky a jak sem chodila mamince pro vajíčka k jedný starý paní. Měla je v košíčku připravený. Měla sem doma v pokojíku velkej černej kufr na zámek a tam sem měla všelijaký látky, šila jsem na panenky a chodila s nima ven. No a to když tam v jídelně všechny svačili tak sem se seznámila s V. protože mu nikdo nedonesl svačinu tak sem šla a potom sem mu ty svačiny nosila pořád sama,. Řekla sem mu budeme kamarádi a potom ne, budeme pořád spolu. Pořád se někdo divil, ale V. se to líbilo. Pak sem za ním chodila a potkala ho i na dvoře. Říkala sem V., ty si chudák dyž si pořád tak sám. A potom my chodili pořád spolu.“

Myslíš na to, co bude?

M.T.: „Jo. Až se vykastruje kocourek, tak potom tady bude svatba. To sem se V. ptala, esli chce jít do kostela, nebo tady, ale on že tady. Koupíme chlebičky a dort a to děcký pítí dyž doktorka všechno zakázala. Ale to víno ještě tady je! Tak ho vypijeme taky.“

DOTAZNÍKY:

DOTAZNÍK SPOKOJENOSTI KLIENTA:

MARIE

1. ZDRAVÍ A EMOCE:

a) Jste spokojen/a se svými lékaři, s jejich jednáním a přístupem?

Ne. Jenom s tou ženskou. Protože ona se se mnou hodně bavila.

Ta psychiatrová mi zakazuje, že beru prášky. No byla drobet přísnější a to se mi moc nelíbilo a řekla přísnou dietu! Ten jak mi psal ty léky moc veselej není. Četla sem napřed jedno oko. Poznala sem písmeno R a A.

b) Máte často dobrou náladu?

Jo. Že se po ránu pomodlím a no potom si zpívám.

c) Trápí Vás něco?

Ted'ka ne. Dyž mně něco bolí.

2. PRÁCE

a) Učíte se rád/a nové věci?

Jako s tím vařením? To sem spokojená. To mne baví. I praní. Potom ta trouba mi taky baví, už sama pustím i na pečení.

b) Jste někde zaměstnán/a, pracujete?

Jenom tadyto ty gumičky a potom to moje vyšívání, potom dyž to udělám jdu ven na dlouhý vycházky.

c) Myslíte si, že potřebujete pomoc?

Jenom ty okna, jinak sama. Blbě se mi leze kde je vysoko. Včera sem šla sama koupit kocourkovi písek, čaj, kafe a cukr, měla sem to na papírku, ani sem ho nepotřebovala.

3. PENÍZE:

a) Víte, kolik dostanete za měsíc peněz?

Ne.

b) Víte, kolik utratíte za měsíc peněz?

Ne, ale zeptám se v krámě paní prodavačky kolik mi vrátí. A asistentky když píšeme.

Budu si

sama nalepovat do sešítku a učit se to počítat.

c) Šetříte si peníze?

Jo. Nechávám si to v peněžence nebo v obálce. Radí mi Janička. Dyž potkám toho jak

loudil a

chtěl třicet korun řeknu - ále děte pracovat!

d) Jste spokojen/a s tím, jak Vám asistent/ka pomáhá s penězi?

Jo

4. BYDLENÍ:

a) Jste spokojen/a s tím, kde a jak bydlíte?

Jo.

b) Líbí se Vám okolí?

Jo

c) Vyhovují Vám spolubydlící/partner/partnerka?

Jo

d) Jste spokojen/a s věcmi, které máte doma?

Jo

e) Jste spokojen/a s tím, jak Vám doma pomáhá asistent/asistentka?

Jsem spokojená.

5. VOLNÝ ČAS:

a) Máte hodně volného času?

Někdy jo.

b) Trávíte svůj volný čas podle toho, jak chcete (sport, kultura, zábava)?

Jo. Ty tanečky, jak tam hráli, to mně hodně bavilo. Šla sem tam sama.

c) Máte raději klid nebo hodně lidí kolem sebe?

Takhle jako ty lidi okolo to by šlo jako. Když tam sedí lidi na lavičkách si du s nima povídat.

Někdy sem radši sama.

d) Jak se dovídáte o tom, co se kde děje v Aši, abyste tam mohl/a jít?

Na to se vůbec neptám. Asistenti to ví. Chodím ráda sama, kde to neznám mě doprovodí.

6. PARTNERSTVÍ A SEXUALITA

a) Máte partnera/partnerku?

Jo. Vaška.

b) Vyhovuje Vám (pokud máte partnera) jak teď spolu žijete?

Jo

c) Máte dostatek příležitostí navázat vztah?

Mám jenom Vaška. Jinýho chlapa bysem nechtěla vůbec.

7. PŘÁTELÉ, ZNÁMÍ, PŘÍBUZNÍ

a) Píšete si nebo voláte s příbuznými?

Nemám

b) Píšete si nebo voláte s přáteli?

Jo. To mám.

c) S ostatními lidmi vycházíte dobře?

Jo tady s tou jednou v paneláku a potom ještě s tou, jak má toho černýho psa a potom ještě jednu jak má dva kluci Tomáš a ten druhý se menuje Lukáš nebo tak. Jenom ten co bydlí nad náma jak říkal že tu smrdí kocour, tak ten nezdravím. Ten jak má všechno červený na sobě, tak s ním jo, protože za mnou chodí jeho pejsek. Říká, že to u nás voní, že něco asi peču je to cejtít až k nim. A tamta paní dycky říká no jo to je pracovnice, ta chce mít všechno hotový. Potom sem se bavila s toho druhýho vchodu s paní. A jak sem šla z krámu tak sem taky potkala tu jednu paní a říkala, že ten její pes je divoch a neposlouchá.

S prodavačkama se taky bavím. Dycky se mně ptají, co děláš holka? A nechcete kuře? Teďka mám dvě cukrárny a tam známý.

8. CHTĚL/A BYSTE NĚCO DODAT?

To už je všechno.

S Marií vedla rozhovor a otázky pokládala: Romana B.

ROZHOVORY:

Míla

18.6.2014

Pan **M.B.** je v nejlepších letech, zvládne spoustu věcí sám, píše si své poznámky, vede si účty, chodí s berlemi. Žije s partnerkou A. v paneláku v přízemí. Když jsem jej ještě na „Patě“ ptala, jak si představuje svou budoucnost, tenkrát mi odpověděl:

M.B.: „Budu samostatný, budu se cítit dobře, potřebuji si ještě něco dokázat. Musím posilovat nohy, abych dlouho chodil a neskončil na vozíku. Chci bydlet se svou přítelkyní Aničkou a rád bych pracoval. Chtěl jsem žít jako ostatní, v bytě, ve městě, ne zavřenej“.

„Na co nerad vzpomínáš?“

Chceš vidět můj život? Donesu ti dopis, co jsem prožil v životě, mám to schovaný v sešitě, ještě z minula....všechny ústavy, dycky jsem byl doma na prázdninách, jinak nic. Je to celoživotní dílo moje.

Nezapomínám, to nikdy na to nemůžu zapomenout, to dětství, protože jsem byl furt v děcáku a po ústavech. Když jsem šel do první třídy, děti mně tahaly v Plzni za vlasy, po zemi. Když jsem byl větší, tak jsem byl ve Zbůchu, tam jsem potom vyšel zvláštní školu. Tam je to jako by si chodila normálně, bydleli jsme v paneláku jako na Patě.

Já si všechno nosím v sobě.

„Na co vzpomínáš rád?“

Nejradši bych se vrátil do doby jak jsem chodil do školy, protože to už bych byl chytřejší. Mám vzpomínky, třeba když jsem dostal dárek, tak mně to potěšilo. Já si nevybírám, mám to dodneška. Na Patu nemám důvod vzpomínat nerad, když byla potřeba, tak jsem pomáhal a dělal se dřevem, sekal sekačkou.

„Myslíš na to, co bude?“

Já furt přemýšlím na tu budoucnost, jestli něco vznikne, že budu mít třeba zahradu, postavím si chatičku, jenom čekáme až to schválí město. Tam si chci dělat všechno sám. Musím si opatřit nějaký materiál. Chci stát pevně na zemi. Chci dokázat zdravým lidem, že sem postižený a umím se o sebe postarat, aby si nemysleli, že sem nějaký trouba, co si neumí nic vyřídit.

(...rozhovor přerušilo zvonění Mílova mobilu, nějaká paní se snažila jej přemluvit na výhodný tarif...Míla si ji vyslechnul a pak prohlásil, že nechce udělat nějakou blbost a že mi jí dá k uchu...)

DOTAZNÍKY:

DOTAZNÍK SPOKOJENOSTI KLIENTA:

Míla

1. ZDRAVÍ A EMOCE:

a) Jste spokojen/a se svými lékaři, s jejich jednáním a přístupem?

Tak já ti řeknu, chtěl bych vyměnit doktora, s tím nejsem spokojenej, jak jezdil na Patu. Aby tě svlíknul do naha, když nás prohlíží. Připadá mi jako teplej. To už byl lepší ten před ním. Jiný doktoři, to jsem spokojenej. Ty mluví na mně, jako co vám schází, potřebujete léky, ale tamten, Vůbec.

b) Máte často dobrou náladu?

Občas, jak se vyspim. Někdy je dobrá veselá nálada, jak je zataženo, tak se člověk mračí. Oblačno, zataženo, přeháňky, bouřky, hromy, blesky....Já mám náladu výbornou a dycky mi ji někdo zkazí.

c) Trápí Vás něco?

Ted'ko mi momentálně začíná bolet žaludek. Ted' sem spokojenej, akorát jedna věc upřímně chci ted' vědět, proč musíme jezdit taxíkama. To nic nejedí v sobotu a v neděli? Zdraví bych potřeboval, abych mohl běhat, nebo mít pořádněj vozejk. Práci mám na doma, s asistentka mluvím normálně, když někdo nemá náladu, já za to nemůžu, to je jejich chyba. A líbí se mi od tebe, že jsme šli na to pivo a víno, tam sme si rozuměli víc, v tý hospodě. Všemmu jsem rozumněl. Se Zuzkou jsem taky měl jít, měl jsem ale blbou náladu.

2. PRÁCE

a) Učíte se rád/a nové věci?

Chci a rád se učím a člověk čím dál víc se učí, tak má víc znalostí. Učím se španělštinu, učím se němčinu. Člověk neví, k čemu to bude dobrý ještě. Čím víc jazyků umíš, tím víc jsi člověkem. Na Patafestu byl němec a já jsem mu rozumněl.

b) Jste někde zaměstnán/a, pracujete?

Dělám domácí práci. Zatím. Kdybych pracoval se dřevem, tady nemůžu dělat bzzzz s náradím. Chtěl jsem dělat automechanika, víš to?

c) Myslíte si, že potřebujete pomoc?

Nepotřebuju, já bych si našel sám, práci.

3. PENÍZE:

a) Víte, kolik dostanete za měsíc peněz?

Vím, mám přehled. Ano.

b) Víte, kolik utratíte za měsíc peněz?

No, co mi zbyde ví, kolik mám, klidně ti řeknu, 348 korun na jídlo. S kapesným si hospodařím sám, když něco potřebuju, dojdu si to koupit.

c) Šetříte si peníze?

Ano. Ale na co vlastně šetřit, stejně to dostane stát, jednou.

d) Jste spokojen/a s tím, jak Vám asistent/ka pomáhá s penězi?

Ne, já jsem spokojenej sám a hospodařím si sám, zapisuju si to. Můžu poděkovat, že mi to Maruška na Patě naučila.

4. BYDLENÍ:

a) Jste spokojen/a s tím, kde a jak bydlíte?

No byt je krásnej, ale nemuselo by tady bejt schodiště. Víš proč, jo?

b) Líbí se Vám okolí?

Okolí ano. Ve městě taky, tam chodíme rádi. Pěšky, jinak to nejde.

c) Vyhovují Vám spolubydlící/partner/partnerka?

No dyť jí mám dvacet let.

d) Jste spokojen/a s věcmi, které máte doma?

Ale nelíbí se mi v tom obýváku, chtěl jsem novou stěnu. Ale dyž budu mít penízky, já si na ní našetřím. To je jedno že to tady budou dělat nový, mně to vyhovuje takhle, já to nechci. Chci vanu, ne sprchovej kout.

e) Jste spokojen/a s tím, jak Vám doma pomáhá asistent/asistentka?

Asistenti mi pomáhají jenom venku, když jdeme na delší trasy, to jo, hlavně, já bych je ani nepotřeboval jinak, udělám si, co umím. Teď jsem měl v plánu si umejt okna. Anička moje vypere záclony. Ty myslíš, že to nezvládám, nebo co?

5. VOLNÝ ČAS:

a) Máte hodně volného času?

Když mám chvilku času, nebo hodně času, no tak se třeba s něčím zabavím. Byl jsem furt zalezlej v kolně, malování třeba, nebo jsem si koupil stavebnici a letoval jsem.

Mám dost času, nenudím se nikdy.

b) Trávíte svůj volný čas podle toho, jak chcete (sport, kultura, zábava)?

Když budu chtít sám, tak někam půjdu, třeba na nějakou zábavu, to mně nikdo říkat nemusí když vidím plakát, tak si to přečtu. Rád chodím do společnosti. Zase tě lidi berou jinak, když jsi postiženej, voni si myslí, že jsem mrzák, nebo myslí ti to, neumíš si poradit nebo tak.

c) Máte raději klid nebo hodně lidí kolem sebe?

Já mám radši obojí. Ale stejně, přijde večer, Anička tady pracuje, zalezu si do obývacího a za chvíli už „ho beru“☺.

d) Jak se dovídáte o tom, co se kde děje v Aši, abyste tam mohl/a jít?

Zjistím si to sám.

6. PARTNERSTVÍ A SEXUALITA

a) Máte partnera/partnerku?

Mám, mám ji rád.

b) Vyhovuje Vám (pokud máte partnera) jak teď spolu žijete?

Ano.

c) Máte dostatek příležitostí navázat vztah?

Proč bych jí měl měnit, za koho prosimtě?

7. PŘÁTELE, ZNÁMÍ, PŘÍBUZNÍ

a) Píšete si nebo voláte s příbuznými?

S bráškou, teď mi ještě jedna věc napadla, mám v rodném listě, že jsem jedináček, ale jsme tři. A mám sestru, nejmladší, je stejně stará jako Anička, na tu nemám kontakt.

b) Píšete si nebo voláte s přáteli?

No, mám kamarády, telefonujeme si. Jenom ne baby.

c) S ostatními lidmi vycházíte dobře?

Dobře, proč bych měl zapírat? Ale jsou tady někdy lidi ochotný i pomoc, kolikrát jsem šel zkratkou kolem pošty a najednou tam byl obrubník, šel jsem, šel a buch. Viděl mně starší pán, ochotně přišel a pomoh mi se zvednout. Tady ale v paneláku se teď chovaj

slušně. Přišel sem na návštěvu pán s pejskem z našeho vchodu a povídáme si spolu taky. On má tu, no, cukrovku. Docela příjemnej chlapík.

8. CHTĚL/A BYSTE NĚCO DODAT?

No co mám na srdci...no já už nemám nic, kdo je zejtra tady? Přál bych si, aby se vrátila teta Maruška sem pracovat.

S Mílou vedla rozhovor a otázky pokládala: Romana B.

ROZHOVORY

Standa

19. 8. 2014

Navštívili jsme Standu doma dnes dopoledne – vařil houbovou polévku a byl sám doma. Ostatní šli pryč s asistentkou nakoupit. Standa říkal, že není spokojený se svým znaleckým posudkem od psychiatričky.

Při rozhovoru s Romanem (sociální pracovník) se Standa vyjadřuje ke znaleckému posudku, který si sám předtím v klidu přečetl:

„Tady ona píše, že nejsem schopen samostatně na úřad a zařídit si... no je blbá? Dyť sem byl pro občanku sám. To je blbost tadyto, tadyto béčko – tomu rozumím. A tohle ta debilita? Nerozumím. To nejsem! Jinak pětistovka na tejdén mi stačí, no. Zatím mi to takhle vyhovuje. Nechci, aby mne klepli někde cigáni. Vím, co je tisícovka, dva.“

Dodává: „Chci se oženit s Ivetkou.“

A chceš si to tam u soudu nějak obhájit?

„No, jo no. A tady čtu, že čtu.“ **To znamená, že přečteš text, třeba i vědeckou práci, ale úplně tomu nerozumíš. Řekl jsem to srozumitelně?(Roman).**

„Když mi někdo něco chce dát podepsat, řeknu ne, napřed si to přečtu. To je jako jak dávaj v televizi ty „šmejdi“. Ukážu ti, co jsem koupil.“ **(přináší párek kanárků)** „Jednou budou mít mladý, až seženu domeček.“

„A co je to smlouva vlastně?“ **A Roman vysvětluje....**“A co dělám v práci tam, to je smlouva, to vím.

Myslíš si, že máš v něčem ještě na víc?:

„Třeba volby – tam je plno lidí, který rozhodnou, jak se má něco udělat. Nový baráky, nebo silnice, koleje a takhle. Je to ve velký místnosti. Kdo tam bude, rozhodnou obyčejný lidi. Líbí se mi Okamura, že se nedá. Hlásá pravdu. Ty politický strany, nebo jak bych to řek', někteří ho nemaj rádi. V Aši je s ním velké plakát.“

DOTAZNÍKY:

DOTAZNÍK SPOKOJENOSTI KLIENTA:

Standa

1. ZDRAVÍ A EMOCE:

a) Jste spokojen/a se svými lékaři, s jejich jednáním a přístupem?

„Eště na Patě tam chodil ten doktor, já nevim, jak se jmenuje, ten z Řecká, tak ten byl pro mě příjemnej a klidnej. Jinak tady jsem ještě u doktora nebyl. Ale špatně doslýchám, když na mne někdo mluví, říkám, řekni mi to ještě jednou, já tě neslyším. Doktoři na mne byli vždycky hodný. A Ivetka min řekla – když neslyšíš, tak jdi k ušnímu, je tady na náměstí u kašny ve čtvrtek v jednu hodinu.“

b) Máte často dobrou náladu?

No, mám ji dobrou, ale ten Martin tady furt řve.

Prej chceš jít zpátky na Patu?

Nee, kdepak, tady je klid, tady si dělám záhonky.

c) Trápí Vás něco?

Co to je trápení? Co to je, starosti, co to je? No starost je, když se někdo o druhýho stará, nebo pomáhá, jo. Včera jsem byl v práci a ještě jsem byl na houbách.

2. PRÁCE

a) Učíte se rád/a nové věci?

Ještě ňáký ty novější věci bych se chtěl naučit, ale jaký? Třeba na kole jsem jel daleko. Chtěl bych něco dělat v truhlárně, nebo na pile.

b) Jste někde zaměstnán/a, pracujete?

Hotel Pawlik ve Františkových lázních. Ti chlapi tam, co mi řeknou, tak to udělám. Vedoucí se jmenuje nějak Jiří Bezděčný, tak nějak.

c) Myslíte si, že potřebujete pomoc? (v práci)

Ne. Spíš naopak, oni chtějí něco pomoc ode mne nebo...?

3. PENÍZE:

a) Víte, kolik dostanete za měsíc peněz?

Důchod nevím, kolik mám, mám za práci – dva a půl. (Standovi připravil Roman papír s přehledem celkových příjmů a Standa si to v klidu přečte.)

b) Víte, kolik utratíte za měsíc peněz?

To je dva tisíce. (asistentka napověděla – čtyřikrát pětset za měsíc)

c) Šetříte si peníze?

No chtěl bych něco ušetřit, ale...chtěl bych tu věc jak hledá ty kovový předměty. Zatím moc neušetřím. V letáku, tam jsem viděl televizi za dvatisícedevětsetdevadesátdevět. Já Ti to ukážu. Chci televizi jinou, já mám furt tu velkou krávu ještě.

d) Jste spokojen/a s tím, jak Vám asistent/ka pomáhá s penězi?

Tady je to lepší jak na Patě. Když děláme nákup nebo pro celej ten baráček a přinesu ten paragon, jak se to řekne správně, tak Míša mi to dá a řekne na, tady to máš a já si to sám píšu.

4. BYDLENÍ:

a) Jste spokojen/a s tím, kde a jak bydlíte?

No, mně se tady líbí a okolí. Do paneláku ne, já se bojím vejšek. Jednou jsem byl na návštěvě

a šel jsem kouřit na balkon v sedmém patře, ježíš mně se motala palice.

b) Líbí se Vám okolí?

Jo.

c) Vyhovují Vám spolubydlící/partner/partnerka?

No říkám, Martin, no, i oni na něj nadávají, jenom je hlučnej. Ostatní v pohodě.

d) Jste spokojen/a s věcmi, které máte doma?

No chtěl bych ještě na knížky něco, ňákou knihovnu nebo něco.

e) Jste spokojen/a s tím, jak Vám doma pomáhá asistent/asistentka?

Sem tam mi řekne, jak to mám udělat, když jdou do města, řekne mi, co mám a jak dělat a já to udělám.

5. VOLNÝ ČAS:

a) Máte hodně volného času?

Jedině v sobotu, v neděli. Tak něco dělám tady.

b) Trávíte svůj volný čas podle toho, jak chcete (sport, kultura, zábava)?

Jak já chci, no. Když v televizi nic není, okopávám záhony, pleju, nebo беру kolo a jdu se project tady někam okolo. Taky zajdu do hospody. Když mám chuť, tak zajdu „na jedno“, jak říkám první a poslední. Tady moc pivo není dobrý. Chodím k vietnamci. Jsou tu dvě hospody. Tady dole má otevřeno už odpoledne a Sokolovna až ve čtyři hodiny.

c) Máte raději klid nebo hodně lidí kolem sebe?

Když něco dělám, nebo píšu, tak mám rád klid. Když mi dají opsat jídelníček, musí mít klid, v kraválu mi to nejde. Jinak mi to nevádí.

d) Jak se dovídáte o tom, co se kde děje v Aši, abyste tam mohl/a jít?

Nevím, nemám teď přehled. Zeptám se asistentky, nebo když chodím do města, tam jsou ty plakáty, kdy co je.

6. PARTNERSTVÍ A SEXUALITA

a) Máte partnera/partnerku?

No víš, že mám, ne?

b) Vyhovuje Vám (pokud máte partnera) jak teď spolu žijete?

Nežijeme spolu. Jsme na sebe zvyklí. Ona na mne a já zase na ní. Navštěvujeme se, já vždycky jdu pro ní, dáme tady kapučíno, pokecáme a tak.

c) Máte dostatek příležitostí navázat vztah?

Nehledám.

7. PŘÁTELÉ, ZNÁMÍ, PŘÍBUZNÍ

a) Píšete si nebo voláte s příbuznými?

Mám sestru, ale minule, to bylo v březnu, volali, že mají rozbitý auto. V květnu se furt taky vymlouvali na auto a najednou v sobotu teď přijela. Má přítele nějakýho staršího. Byli jsme u mne v pokoji, ptala se, jak se mám, taky říkala, že jsem hubenej, že furt běhám tam a zpátky pěšky.

b) Píšete si nebo voláte s přáteli?

Ne. Je tady plno lidí, který neznám, jen podle vidění, ne podle jména. Stačí, když někoho vidím, pozdravím a...Někteří čumí jak...neví, jestli mají pozdravit nebo co. Tadyty sousedi vpravo dycky pozraví. Ale zajímavý je to, že tady vedle rovně, tam mají takhle malýho chlapečka a dycky mi zdraví. A je malej.

c) S ostatními lidmi vycházíte dobře?

S jakýma? Ne, ještě jsem se s lidma okolo nepohádal a to jsou tu i vožralí. Ale jak bydlí Ivetka, tam prej bydlí nějaký chlap, bouchá dveřma a nadává.

8. CHTĚL/A BYSTE NĚCO DODAT?

Já nevím, co chceš slyšet prosimtě. Asi nic. Je to tady vesnice a dělá si tady každej co chce. Noo, lepší jak město.

Se Standou vedli rozhovor a otázky pokládali: Romana B., Roman G.

ROZHOVORY:

Zdeněk

20. 6. 2014

„Na co nerad vzpomínáš?“

Brácha nemám víš, jak mi umřel. To je škoda. Tak byl brácha nemocnej, vid'. Hodně vzpomínám, na Patě bylo víc kraválu, tady sem v pohodě, na Patu nechci. Radši už ne, se mi tady líbí víc. Sem spokojenej.

„Na co vzpomínáš rád?“

Brácha za mnou jezdil na patu, sem si s ním rozumněl. Eště sem nebyl na dovolený, potom budu vzpomínat.

Myslíš na to, co bude?

To nevím.

DOTAZNÍKY:

DOTAZNÍK SPOKOJENOSTI KLIENTA:

Zdeněk

1. ZDRAVÍ A EMOCE:

a) Jste spokojen/a se svými lékaři, s jejich jednáním a přístupem?

Jsem spokojenej, chodím k tý nový doktorce do Chebu. Tady v Aši taky dobrý i ten, co mi dával ruku do sádry, mám tam bouli, no.

b) Máte často dobrou náladu?

Mám dobrou furt. Sem tam neměl.

c) Trápí Vás něco?

Ne.

2. PRÁCE

a) Učíte se rád/a nové věci?

Se učím vařit! Dneska sem dělal karbanátky a byly dobrý, se tam dává strouhanka a vejce a brambory sme měli. Sem smažil a obracel vařečkou. Počítám peníze, to mně baví. Večer dostanu kapesný.

b) Jste někde zaměstnán/a, pracujete?

Sem v Jokru, v Hazlově mi práce skončila.

c) Myslíte si, že potřebujete pomoc?

Pomoc, já hledat neumím práci. Eště něco?

3. PENÍZE:

a) Víte, kolik dostanete za měsíc peněz?

Hodně. Stovku každej pátek.

b) Víte, kolik utratíte za měsíc peněz?

Nepíšu vůbec. Podepisuju si sám nakupuju, co nakupuju a takový.

c) Šetříte si peníze?

Jo šetřím, no. Abysem měl na dovolenou s Natašou. Eště uvidim.

d) Jste spokojen/a s tím, jak Vám asistent/ka pomáhá s penězi?

Spokojenej, no.

4. BYDLENÍ:

a) Jste spokojen/a s tím, kde a jak bydlíte?

Jo, spokojenej, je to lepší.

b) Líbí se Vám okolí?

Jo

c) Vyhovují Vám spolubydlící/partner/partnerka?

Jo i s Pěťou je to dobrý.

d) Jste spokojen/a s věcmi, které máte doma?

Jo

e) Jste spokojen/a s tím, jak Vám doma pomáhá asistent/asistentka?

Jo

5. VOLNÝ ČAS:

a) Máte hodně volného času?

Nenudím se vůbec, mám práce moc, no. Vytírám.

b) Trávíte svůj volný čas podle toho, jak chcete (sport, kultura, zábava)?

Mám rádio. Chodím rád. Byl sem na Patafest a pak sme jeli domu taxikem večer zpátky sem.

c) Máte raději klid nebo hodně lidí kolem sebe?

Mám rád lidi.

d) Jak se dovídáte o tom, co se kde děje v Aši, abyste tam mohl/a jít?

Zjistím si sám, zeptám se.

6. PARTNERSTVÍ A SEXUALITA

a) Máte partnera/partnerku?

Ne

b) Vyhovuje Vám (pokud máte partnera) jak teď spolu žijete?

c) Máte dostatek příležitostí navázat vztah?

Eště ne.

7. PŘÁTELE, ZNÁMÍ, PŘÍBUZNÍ

a) Píšete si nebo voláte s příbuznými?

Nemám, no. Dopis sem psal bráchovi sem ho pozval sem, nepřijel, no, škoda. Neozval se.

b) Píšete si nebo voláte s přáteli?

Včera sem měl telefon, volala Maruška co si mně bere domů, to je kamarádka.

c) S ostatními lidmi vycházíte dobře?

Jo

8. CHTĚL/A BYSTE NĚCO DODAT?

Nic

Se Zdeňkem vedla rozhovor a otázky pokládala: Romana B.

UKÁZKA TABULKY VÝVOJE SAMOSTATNOSTI

Vývoj samostatnosti

Klientka Anna S.

Hodnotící škála

- 1 – činnost zná, zvládá zcela samostatně
- 2 – činnost zvládá s připomenutím samostatně
- 3 – činnost zvládá s asistencí uspokojivě
- 4 – činnost zvládá s obtížemi
- 5 – činnost nezná, nevládá ani s asistencí

OBLASTI ČINNOSTI	DOMÁCNOST						VĚŘENÍ						NAKUPOVÁNÍ					
	obruha pracky	pověšení prádky	zehlání sporák	trouba	mixer		připrava studené večere, snídaně	uvarení jednoduchého jídla	vaření podle receptu	sestavení lišku dle jídličku	najde potřebnou prodejnu	umi nakoupit v prodejně	pozná survoviny	umi nakoupit podle seznamu	pozná hodnotu peněz			
leden 2014	5	4	5	4	4		3	4	4	4	4	4	4	4	4			
Září 2014	2	1	2	4	4		1	3	4	2	1	1	2	1	1			

OSOBNÍ ZÁLEŽITOSTI								LÉKY, LÉKÁŘI				ORIENTACE V OKOLÍ				
umi telefonovat	3	4	2	2	2	2	2	umi si připravit a vzít léky	4	2	4	2	4	2	4	2
organizuje si svůj volný čas	3	4	2	2	2	2	2	brát léky	4	2	4	2	4	2	4	2
vl, kde se nachází městský úřad	5	5	4	4	4	4	4	vyzvedává si léky	5	5	4	4	4	4	4	4
vl, co se vyzná na městském úřadě	5	5	2	2	2	2	2	umi se sam dopravit do lékárn	5	5	4	4	4	4	4	4
vláda jedná na úřadech	5	5	2	2	2	2	2	umi si dopravit do lékárn	5	5	4	4	4	4	4	4
umi poslat dopis, koupit známku	5	5	2	2	2	2	2	jízda autobusem	4	4	4	4	4	4	4	4
vl, kde se nachází městský úřad	5	5	4	4	4	4	4	vláda naučenou trasu	5	5	3	3	3	3	3	3
vl, co se vyzná na městském úřadě	5	5	2	2	2	2	2	zná adresu, kde bydlí	4	4	4	4	4	4	4	4
vláda jedná na úřadech	5	5	2	2	2	2	2	volný pohyb ve městě	4	4	4	4	4	4	4	4
umi poslat dopis, koupit známku	5	5	2	2	2	2	2									

Příloha F

FOTOGRAFIE UŽIVATELŮ CHRÁNĚNÉHO BYDLENÍ

Zdroj: autorka

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Romana Bartošová

Obor: Speciální pedagogika - vychovatelství

Forma studia: Bakalářské kombinované studium

Název práce: Chráněné bydlení pro klienty DOZP „PATA“ Hazlov

Rok: 2015

Počet stran bez příloh: 63

Celkový počet stran příloh: 43

Počet titulů české literatury a pramenů: 11

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 1

Počet internetových zdrojů: 6

Vedoucí práce: PhDr. Josef Novotný CSc.